

PREFERENCIJE STUDENATA PREMA KLAPSKOM PJEVANJU

Vučković, Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:623563>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**PREFERENCIJE STUDENATA PREMA
KLAPSKOM PJEVANJU**

KRISTINA VUČKOVIĆ

Split, 2024.

Odsjek za učiteljski studij

Integrirani prijediplomski i diplomski sveučilišni studij Učiteljski studij

Vokalno-instrumentalni praktikum

PREFERENCIJE STUDENATA PREMA KLAPSKOM PJEVANJU

Studentica:

Kristina Vučković

Mentor:

doc. dr. sc. Marijo Krnić

Split, travanj 2024.

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Tradicija i tradicijska baština	2
2. Hrvatska tradicijska baština	3
2.1. Vrste kulturne baštine.....	3
2.1.1. Nepokretna kulturna baština	3
2.1.2. Pokretna kulturna baština.....	6
2.1.3. Arheološka kulturna baština	6
2.1.4. Nematerijalna kulturna baština	7
3. Hrvatska glazbena tradicijska baština.....	11
3.1. Tradicijska ili folklorna glazba.....	11
3.1.1. Tematika folklornih napjeva	12
3.1.2. Rad folklornih grupa.....	13
3.2. Crkveno liturgijsko i pučko pjevanje	14
4. Klapsko pjevanje.....	16
4.1. Dalmatinska klapa i početci klapskoga pjevanja.....	16
4.2. Glazbena forma	17
4.3. Klapski modeli	17
4.3.1. Tradicijska (pučka) klapa.....	17
4.3.2. Festivalna klapa.....	18
4.3.3. Moderna klapa	19
4.4. Klapski bazeni	20
4.5. Klape u dijaspori	21
4.6. Klapski opus.....	22
4.7. Klape pod zaštitom UNESCO-a.....	22
5. Festival dalmatinskih klapa u Omišu.....	24
5.1. Utemeljenje Festivala.....	24

5.1.1.	Večer novih skladbi.....	26
5.1.2.	Večer izvornih napjeva.....	26
5.2.	Žene u klapskom pjevanju.....	27
5.2.1.	Tradicionalne pučke i suvremene organizirane ženske skupine	28
5.2.2.	Ženski tekstovi u klapskim pjesmama	28
5.3.	Dječje klape.....	29
5.4.	Drugi poznati festivali.....	30
5.4.1.	Festival klapa Gospi Sinjskoj.....	30
6.	Smotre klapa	31
6.1.	Raspivano Bibinje	31
7.	Klapsko pjevanje u nastavi glazbe i interkulturalnost	32
7.1.	Nastava glazbene kulture	32
7.1.1.	Nastavni program (1993.) u usporedbi s Kurikulumom predmeta Glazbena kultura danas	32
7.1.2.	Zašto klapsku pjesmu uvesti u nastavu Glazbene kulture?.....	35
7.2.	Interkulturalnost.....	36
8.	Istraživanje: preferencije studenata prema klapskoj pjesmi i klapskom pjevanju.....	37
8.1.	Cilj, problem i hipoteza istraživanja	37
8.2.	Metodologija istraživanja.....	37
8.2.1.	Ispitanici.....	37
8.2.2.	Instrument i postupak ispitivanja	38
8.3.	Rezultat i rasprava.....	38
	Zaključak.....	50
	Literatura.....	52
	Sažetak	58
	Abstract.....	59
	Prilozi.....	60

Uvod

U ovom će se radu detaljnije govoriti o tradiciji, baštini, klapama i klapskom pjevanju te svemu onome što zajedno predstavljaju. Središnja tema rada je klapsko pjevanje te istraživanje kojim se ispituju preferencije studenata prema klapskom pjevanju.

Rad se sastoji od dvaju dijelova podijeljenih po cjelinama. U prvomu dijelu rada teorijski su obuhvaćene, prethodno spomenute, tradicija i baština, njihove podjele i primjeri, zatim glazbena tradicijska baština i folklor te tematika folklornih napjeva. Nakon toga slijedi kratak pregled o crkvenom liturgijskom i pučkom pjevanju koje je ujedno i uvod u dio o klapskom pjevanju. Slijedi definiranje klapa i klapskoga pjevanja, njihova podjela i rasprostranjenost, ponešto o festivalima i smotrama te o djelovanju ženskih i dječjih klapa. Na posljetku, rad daje kratak uvid o važnosti integriranja tradicijske glazbe u škole i naglašava važnost interkulturalnosti.

Empirijski dio rada odnosi se na provedeno istraživanje o preferencijama studenata prema klapskom pjevanju pa će se u skladu s tim opisati ciljevi istraživanja, postaviti će se hipoteze, objasniti će se metode i rezultati istraživanja. Istraživanje je provedeno mrežnim anketnim upitnikom među studentima u Republici Hrvatskoj, a uzorkovano je sto pedeset dvoje studenata od kojih je sto dvadeset jedna studentica te trideset jedan student.

Zamisao ovoga diplomskoga rada bila je sustavno izložiti i objasniti čimbenike klapske scene te provedenim istraživanjem ispitati stavove studenata prema klapskoj pjesmi. Fokus istraživanja usmjeren je prema muškim, ženskim i mješovitim klapama, a sve to u svrhu pružanja barem maloga doprinosa (mogućim) budućim istraživanjima te tematike.

1. Tradicija i tradicijska baština

„Tradicija (lat. traditio – predaja, predavanje) označuje iskustva i kulturne tečevine (običaje, vjerovanja, norme, vrijednote i dr.) neke zajednice prenošene iz naraštaja u naraštaj i to usmeno, pismeno ili primjenom“ (Hrvatska enciklopedija, 2024).

Laički rečeno, tradiciju definiramo kao proces prenošenja nasljeđa s koljena na koljeno. Stara narodna poslovice kaže: *Tradicija nije obožavanje pepela, već očuvanje vatre*, to je istina, jer tradicija se može promatrati kao orijentir koji služi pojedincu, ali i cijelome društvu.

Ona je sve ono što svakodnevno živimo i proživljavamo. Njezino očuvanje i prenošenje na buduće generacije može se rabiti kao kostur budućnosti naroda i svijeta. Ipak, kako u svemu treba težiti ravnoteži, tako treba i u ovom slučaju, jer, iako tradicija nudi stabilnost i stalnost, ne smije se dozvoliti da potpuno zakoči kreativnost i ograniči napredak i ostvarenje potencijala društva.

2. Hrvatska tradicijska baština

U prethodnom poglavlju pobliže je objašnjen pojam *tradicija* i njegovo značenje, no što znamo o baštini? Iako porijeklo riječi nije u potpunosti poznato, riječ *baština*¹ u feudalnomu se pravu odnosila na imovinu (nekretninu) koju je netko naslijedio od predaka. Nadalje, obuhvaća i očevinu (*patrimonium, bona paterna*) i djedovinu (*bona avitica*) te se načelno nasljeđuje muškom linijom (Hrvatska enciklopedija, 2024).

Tradicijska baština Republike Hrvatske čini splet različitih tradicija koje ju čine jedinstvenom i dragocjenom. Od godine 1979. broji ukupno 32 nematerijalna i nepokretna kulturna dobra na UNESCO-ovom popisu svjetske baštine. Deset je nepokretnih, a devetnaest nematerijalnih kulturnih dobara, zatim su dva dobra upisana u Registar dobrih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta te jedno dobro kojemu je potrebna hitna zaštita (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

Državno tijelo koje se bavi zaštitom i očuvanjem kulturne baštine, a ujedno potiče njezino promicanje jest Ministarstvo kulture i medija. Glavni zadatak jest jačati i izgrađivati sustave te uspostavljati mjere zaštite sveukupne kulturne baštine kako bi se održala njezina postojanost, što u konačnici podrazumijeva održavanje, dokumentiranje, istraživanje i zaštitu njezinih vrijednosti (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

2.1. Vrste kulturne baštine

Ministarstvo kulture i medija kategoriziralo je kulturnu baštinu u četiri skupine, to su: nepokretna kulturna baština, pokretna kulturna baština, arheološka kulturna baština i nematerijalna kulturna baština (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

2.1.1. Nepokretna kulturna baština

U nepokretnu kulturnu baštinu ubrajaju se pojedinačne građevine/kompleksi građevina, kulturno-povijesne cjeline i krajolici. To mogu biti: „grad, selo, naselje ili njegov dio; građevina ili njezini dijelovi, te građevina s okolišem; elementi povijesne opreme naselja; područje, mjesto, spomenik i obilježje u svezi s povijesnim događajima i osobama; arheološko nalazište i arheološka zona, uključujući i podvodna nalazišta i zone; područje i mjesto s etnološkim i toponimskim sadržajima; krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture,

---

¹ Riječ *baština* se na hrvatski često naziva i *baščina* (lat. *bona hereditaria*).

koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru; vrtovi, perivoji i parkovi; tehnički objekt s uređajima i drugi slični objekti“ (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

Ono što graditeljsku kulturnu baštinu izdvaja od ostalih jest njezina vrlo osjetljiva struktura koja je sklona propadanju. Nedostatak financijskih sredstava jedan je od najčešćih uzroka tih propadanja. Činjenica je da u medijima sve češće možemo vidjeti naslove koji govore da Ministarstvo kulture i medija nema dovoljno sredstava za obnovu kulturne baštine, a to dokazuje i aktualna obnova jezera oko dvorca Trakošćan koja traje već dugi niz godina. No, on je nažalost samo jedan u nizu od mnogih, stoga bi Ministarstvo trebalo osigurati uvjete i sredstva koja se mogu rabiti za obnovu dvorca i sličnih objekata.

Slika 1. Dvorac Trakošćan 2018. godine²

Slika 2. Dvorac Trakošćan 2024. godine

---

² Dvorac Trakošćan kulturno je dobro Republike Hrvatske koje se sastoji od dvorca, građevina uz dvorac, perivoja i park šume s jezerom. Nalazi se između Krapine i Varaždina te je jedan od najznačajnijih hrvatskih dvoraca. Datira iz 13. stoljeća, a predstavlja spoj romaničke rezidencijalne i parkovne arhitekture (Dvor Trakošćan, 2024).

U Republici Hrvatskoj nepokretna kulturna baština na UNESCO-ovom popisu svjetske baštine su: „Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača (1979.), Stari grad Dubrovnik (1979.), Nacionalni park Plitvička jezera (1979.), Kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom središtu Poreča (1997.), Povijesni grad Trogir (1997.), Katedrala sv. Jakova u Šibeniku (2000.), Starogradsko polje, Hvar (2008.), Stećci – srednjovjekovni monolitni kameni spomenici (2016.), Obrambeni sustavi Republike Venecije 16. i 17. st. u Zadru i Šibeniku (2017.), Iskonske bukove šume Karpata i drugih regija Europe (2017.)“ (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

2.1.1.1. Katedrala sv. Jakova u Šibeniku

Kao svjedok razmjena spomeničke vrijednosti između Sjeverne Italije, Dalmacije i Toskane tijekom 15. i 16. stoljeća ponosno stoji katedrala sv. Jakova. Građena isključivo od kamena iz kamenoloma s otoka Brača, katedrala predstavlja najistaknutiji dio grada. Začetnik izgradnje bio je biskup Bogdan Pulišić koji je 1431. godine blagoslovio kamen temeljac nakon čega je započela izgradnja te veličanstvene građevine. Godine 1441. za glavnoga graditelja katedrale imenovan je Juraj Dalmatinac koji ju je gradio sve do svoje smrti, 1473. godine. On je već otprije jedinstvenu katedralu učinio još posebnijom tako što je ovjekovječio ondašnje društvo nizom kamenih skulptura glava, od čega su tri lavlje glave te sedamdeset jedna ljudska glava. UNESCO je 2000. godine uvrstio katedralu na popis nematerijalne svjetske baštine (Turistička zajednica grada Šibenika, 2024).

Slika 3. Katedrala sv. Jakova, Šibenik

2.1.2. Pokretna kulturna baština

Pokretnu kulturnu baštinu čine stvari i predmeti umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkoga i znanstvenoga značenja. Dakle, sve ono što svjedoči o ljudskom djelovanju, a posjedovati je mogu muzeji, galerije, knjižnice i druge ustanove te državna i upravna tijela i fizičke osobe.

U pokretnu kulturnu baštinu ubrajaju se: „crkveni inventar i predmeti; arhivska građa, zapisi, dokumenti, pisma i rukopisi; filmovi; arheološki nalazi; antologijska djela likovnih i primijenjenih umjetnosti i dizajna; etnografski predmeti; stare i rijetke knjige, novac, vrijednosni papiri, poštanske marke i druge tiskovine; dokumentacija o kulturnim dobrima; kazališni rekviziti, skice, kostimi i sl.; uporabni predmeti (namještaj, odjeća, oružje i sl.), prometna i prijevozna sredstva i uređaji, predmeti koji su značajna svjedočanstva razvitka znanosti i tehnologije“ (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, 1999).

Slika 4. Kalež, 1400. godina³

2.1.3. Arheološka kulturna baština

Arheologija je znanost koja se bavi prikupljanjem i istraživanjem ostataka materijalne kulture te prikupljanjem temeljnih zapisa svih prošlih aktivnosti čovječanstva (Hrvatska enciklopedija, 2024). Da bi se istraživanje moglo provesti, potrebno je odobrenje koje izdaje nadležni odjel Ministarstva ne čijem se području nalazi arheološko nalazište. Istraživanja podrazumijevaju: „arheološka iskopavanja: sustavno iskopavanje, zaštitno iskopavanje, revizijsko iskopavanje i arheološki nadzor; arheološke preglede terena: rekognosciranje i

---

³ Kalež nepoznatoga autora iz godine 1400. otuđen je 5. kolovoza 2001. godine u Motovunu (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, n.d.).

reambulacija; nedestruktivne metode (geofizička istraživanja, aeroarheologija...)“ (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

Slika 5. Revizijsko iskopavanje u Crkvinama (Cista Velika)

2.1.4. Nematerijalna kulturna baština

„Pojam nematerijalna kulturna baština obuhvaća prakse, predstave, izraze, znanje i vještine, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su s njima povezani, a koje zajednice, skupine i, u nekim slučajevima pojedinci, prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine“ (Čaleta, 2011, 70).

Nematerijalna kulturna baština prenosi se s generacije na generaciju. Priznata je kao važan dio očuvanja kulturnoga identiteta, no u stvarnosti joj modernizacija društva, nebriga i nezainteresiranost mlađe populacije te turizam i migracije sve više prijete nestajanjem.

Na popis nematerijalne kulturne baštine uvrštavaju se: „jezik, dijalekti, govor i toponimika, te usmena književnost svih vrsta; folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja, kao i druge tradicionalne pučke vrednote; tradicijska umijeća i obrti (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, 1999).

Republika Hrvatska broji čak devetnaest dobara koji su se našli na popisu UNESCO-ove nematerijalne svjetske baštine, a to su redom: „Čipkarstvo u Hrvatskoj (2009.), Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskoga Primorja (2009.), Festa sv. Vlaha, zaštitnika Dubrovnika (2009.), Godišnji proljetni ophod kraljice ili *ljelje* iz Gorjana (2009.), Godišnji pokladni ophod zvončari s područja Kastavštine (2009.), Procesija „Za Križen“ na otoku Hvaru (2009.), Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskoga Zagorja (2009.), Sinjska alka, Viteški turnir u Sinju (2010.), Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske

(2010.), Bećarac – Vokalno-instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema (2011.), Nijemo kolo s područja Dalmatinske Zagore (2011.), Klapsko pjevanje (2012.), Mediteranska prehrana na hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelom zaleđa (2013.), Međimurska popevka, tradicijski napjev Međimurja (2018.), Umijeće suhozidne radnje (2018.), Umijeće sokolarenja (2021.), Tripundanske svečanosti i kolo sv. Tripuna – tradicije bokeljskih Hrvata u Hrvatskoj (2022.), Tradicije uzgoja lipicanaca (2022.), Transhumanca – sezona seoba stoke (2023.)“ (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

2.1.4.1. Sinjska alka

Kada u nedjelju prve trećine kolovoza sa staroga grada odjekne zvuk mačkula⁴, a alkarska povorka sigurnim korakom krene s Petrovca niz Alkarsko trkalište, znak je to da je otpočelo Alkarsko nadmetanje za slavodobitnika Alke. Viteško nadmetanje koje traje već više od tri stoljeća razlog je zbog kojega su Sinjani svake godine u mjesecu kolovozu najponosniji na svoj grad. Alkari kopljanici na stazi dugoj 300 m gađaju alku, metalni obruč koji nosi tri ili dva punta te dva puta po jedan punat. Alkar koji po završetku nadmetanja ima najveći broj punata postaje slavodobitnik Alke.

Slika 6. Sinjski alkari, 2020.

Slika 7. Alkarska povorka, 2015.

Na svim trima popisima UNESCO-ove nematerijalne svjetske baštine Hrvatska je upisala minimalno jedno kulturno dobro. Tako su se u Registru dobrih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta našli:

1. Ekomuzej Batana (2016.)

---

⁴ Mačkule su vertikalno postavljeni topovi koji se pune barutom i pijeskom te se aktiviraju detonatorima. U Sinju pucaju na dan Alke i Velike Gospe.

„Muzej predstavlja jedinstveni pristup očuvanju ukupne materijalne i nematerijalne baštine Rovinja na temelju inicijative lokalnih stanovnika i projekata koje su tijekom niza godina razvijali vrsni stručnjaci u suradnji s lokalnom zajednicom“ (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

Slika 8. Ekomuzej Batana, Rovinj 2021.

2. Tocati, zajednički program očuvanja tradicijskih igara i sportova – Tradicijska pučka igra pljočkanje (2022.)

„Tradicijska pučka igra *pljočkanje*, izvorna je pastirska igra koja se igrala na području čitave Istre, a kojom su pastiri, uglavnom djeca, kratili vrijeme čuvajući stoku. Korijeni joj sežu duboko u prošlost, a prvi je pisani izvori spominju u 17. stoljeću“ (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

Slika 9. Tradicijska pučka igra pljočkanje, 2022.

Na popisu UNESCO-ove nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita nalazi se glazbeni izričaj ojkanje. Karakteristično za Dalmatinsko zaleđe, ojkanje izvode muški ili ženski glasovi. Posebno je po načinu potresanja glasa, tzv. pjevanju „iz grla“. Dužina trajanja pjesme ovisi o tome koliko traje dah glavnoga pjevača, a tematika pjesama je raznovrsna (Ministarstvo kulture i medija, 2024).

Slika 10. Glazbeni izričaj „ojkanje“, 2015.

S obzirom da je klapsko pjevanje glavna tema ovoga diplomskog rada, u nastavku rada će se detaljnije opisati hrvatska glazbena baština, povijest i razvoj klapskoga pjevanja, njegova uloga u društvu, značenje koje predstavlja za društvo, podjele klapskoga pjevanja i drugi čimbenici vezani uz takav način pjevanja.

3. Hrvatska glazbena tradicijska baština

3.1. Tradicijska ili folklorna glazba

Tradicijska glazba, poznata i pod nazivom folklorna⁵ glazba, najčešće prvenstveno asocira na glazbu seljačkih zajednica. Razvojem etnologije i etnomuzikologije⁶ u 20. stoljeću našla se u središtu pozornosti te zbog toga danas o njoj postoje nebrojeni podatci i zapisi. Činjenica je da su sredinom 20. stoljeća seljaci činili najbrojniji postotak hrvatskoga društva, stoga i ne čudi što su usmjerenja bila takva. Za folklornu se glazbu kaže da je dio usmene tradicije. Izvodi se i prenosi slušanjem i pamćenjem, članovi se međusobno poznaju te verbalno komuniciraju i dijele određene zajedničke kulturne vrijednosti. Također, predstavlja brojne obrede koji se izmjenjuju tijekom godine, ali i prati radnu svakidašnjicu ljudi. (Vitez, 2016.)

Buble (1998) ističe da je folklornu građu pogriješno nazivati baštinom nižih slojeva društva, koju folkloristi nazivaju narodnom. Mnogi istraživači koji se bave proučavanjem tradicije sagledavaju narod kao kulturu koja ima vlastita obilježja te vlastite običaje i vizije života. Može se reći da povijest svojom rukom kroji narod i sve ono što će on postati pa upravo zbog toga tradiciju treba promatrati kao povijesnu tvorevinu.

Deklaracija o definiciji folklorne glazbe donesena je u Brazilu 1953. godine na Međunarodnom vijeću za folklornu glazbu, a u deklaraciji stoji: „folklorna glazba je produkt glazbene tradicije koja se razvila putem procesa usmene tradicije, usmenom predajom“ (Buble, 1998, 22).

Iz svega navedenoga može se zaključiti da je folklorna glazba oduvijek bila utkana u svakodnevnicu življenja. Najčešće se izvodila na javnim svečanostima, ali je služila i kao motivacija za odmor tijekom rada u poljima za vrijeme žetve, berbe ili kopanja ili u seoskim domovima kada bi atmosfera postala „mlaka“ zbog jednoličnosti poslova.

Vitez (2016) napominje da se u zimsko doba folklorna glazba najčešće izvodila na prelima kako bi se mladež zabavljala. Djevojke su tada pjevanjem nastojale što više privući pozornost momaka, a momci su u nekim sredinama svirajući na rogu⁷ privlačili pozornost djevojaka. Osim toga, folklorna se glazba izvodila i u slobodno vrijeme i to najčešće pjevanjem

---

⁵ Godine 1847. engleski teoretičar folkloru William John Thoms osmislio je riječ folklor. Složenica je to dviju engleskih riječi: *folk* + *lore* (narod, puk + znanje, znanost, predaja). Predložio je da se njome označuju narodni običaji, predaje i vjerovanja neškolovanoga naroda te da bude naziv znanosti koja se bavi proučavanjem praostataka starih običaja i vjerovanja (Buble, 1998).

⁶ Etnomuzikologija je znanost koja proučava glazbenu kulturu naroda svih kontinenata te se bavi istraživanjem i utvrđivanjem njezinih zakonitosti (Buble, 1998).

⁷ Rog (truba) puhački je instrument načinjen od kore drveta. Tradicionalno je glazbalo Vučjaka, mjesta u okolici Karlovca.

u crkvi. Na taj je način puk zajedno slavio Boga i radost zajedništva. Pjevanje pred crkvom najčešće su predvodili kvalitetniji i iskusniji pjevači, a često se uz pjesmu plesalo tzv. pjevano kolo. Sudionici plesnoga kola nerijetko su bili mladići i djevojke zreli za brak koji su se na taj način međusobno i birali.

Slika 11. Pjesma pri odmoru, Međimurje

Mnoga su suprotna mišljenja o ulozi folkloru u suvremenom društvu. Dok jedni tvrde da vrijedi samo tradicionalna umjetnost koju izvode i prikazuju folklorne skupine, drugi smatraju da tradicijsko narodno stvaralaštvo može produžiti svoj vijek samo kao nadahnuće za slobodno skladanje (Ivančan, 1971).

Folklorna je glazba postojala i u drugim društvenim slojevima i skupinama, ali su oni uglavnom samostalno stvarali i izvodili glazbu za razne prigode. Osim u seljačkim, izvodila se i u elitnim krugovima plemstva i visokoga građanstva. Svi su oni stvarali i izvodili glazbu u odnosu na životne prilike.

3.1.1. Tematika folklornih napjeva

Buble (1998, 20) ističe da „glazba koja potječe izravno od puka i koju je puk sam stvorio ne znajući za učena glazbena pravila, ali koju glazbu nije još prisvojila inteligencija toga puka zapravo pučka glazba“.

Glazba je predstavljala neizostavan dio običaja i događaja tijekom godine. Osim otprije spomenutih plesova i napjeva koji su se izvodili u slobodno vrijeme u svrhu zabave, ponekad je predstavljala središnji dio događaja, primjerice za vrijeme blagdana, poklada, na svadbama

ili sahranama. Pjevalo se najčešće o ljubavi, svakodnevnom životu, nostalgiji za rodnim mjestom i sl.

Buble (1997) folklorne napjeve prema tematici dijeli na napjeve o: „obiteljskim odnosima, otrgnutosti od zavičaja, anakreontskom ugođaju, prolaznosti, ljubavi, nacionalnom i povijesnom, iseljeništvu, smrti, ribarima, djetinjstvu, turizmu, usamljenosti, životnim nedaćama (neimaštini, bijedi), zavičajnom krajoliku, običajima, ljubavi prema zavičaju, socijalnom i klasnom, životu težaka, mitologiji, ropstvu, II. svjetskom ratu, šali i ruganju, radu, odlasku iz zavičaja, novacima i vojnicima, crkvi, crkvenim običajima, Isusu i svetcima“ (Buble, 1997, 46-47). Prema primjeni u životnom ciklusu grupira ih na: uspavanke, ljubavne, kolendarske, crkvene, naricaljke, pjesme za novačenje i odlazak u vojsku te svadbene.

3.1.2. Rad folklornih grupa

„Folklorna glazba obuhvaća sve glazbene pojave koje žive i koje su živjele kao način komunikacije unutar manje skupine pjevača, ali i solističke nastupe pojedinaca koji uspostavljaju komunikaciju sa skupinom pjevača i onih koji ih slušaju“ (Marić, 2001, 21).

Slika 12. KUD "Dalmacija", Dugi Rat

Rad suvremenih folklornih sastava ovisi ponajviše o umjetničkom voditelju. Njegova je uloga velika jer prije svega treba znati usmjeriti sva svoja znanja i sposobnosti na ansambl te pronaći način kako ih što više motivirati. On dogovara umjetnički program rada, raspored i vrijeme proba, javne nastupe i sl. Bagur (2002) ističe da ansambl mora na samom početku nastupa ostaviti snažan dojam na gledatelje, što znači da pozornicom treba zavladatai hrabro i samouvjereno.

Četiri su glavna pristupa o kojima treba voditi računa: obrazovni – sastoji se od učenja novih plesova, pjesama i koreografija; odgojni – odnosi se na poštivanja pravila ponašanja; umjetnički – predstavlja sposobnost članova da na pozornici prikažu ono što koreografija predstavlja, ujedno je i najzahtjevniji za ostvariti; društveni – promiče zajedništvo međusobno razumijevanje članova (Bagur, 2002). Uz umjetničkoga voditelja, kao nova sila za promicanje tradicijske kulture postao je i turizam. On na svoj način potiče folklorne priredbe, audio-zapise te video-zapise s folklornim glazbenim izričajem, promociju filmova, izradu razglednica i sl. Pod svoj utjecaj stavlja i društvene aktivnosti, pri tom se posebno misli na očuvanje starih igara i sportova (Ivančan, 1971).

3.2. Crkveno liturgijsko i pučko pjevanje

U starim se poslovicama može čuti da je glazba jezik božanskoga, a sv. Augustin kaže „tko pjeva dvostruko moli“. Nedvojbeno je da crkveno pjevanje, kao i govor riječi i znaka, ispovijeda čovjekovu vjeru prema Bogu. Liturgijska glazba za kršćanstvo čini neizostavan dio bogoslužja. U Katoličkoj je crkvi zabilježena u misnim knjigama, odnosno lekcionarima, gradualima, misalima te u lekcionarima oficija, a za vrijeme misnoga slavlja molitve i pjevovi recitiraju se ili pjevaju (Hrvatska enciklopedija, 2024).

Boga se navješćuje pjevanjem, a izvođači koji se bave liturgijskom glazbom trebaju znati kako integrirati jezik glazbe u govor liturgije. Dužnost im je, također, pronaći način kako pjevati s razumijevanjem. Crnčević (2009) navodi da se glazbom ispovijeda odnos s riječju, bilo da se radi o zahvalama, prošnjama ili pak šutnji.

Poznato je i crkveno pučko pjevanje koje predstavlja pjevanje puka u crkvi za vrijeme svetih misa ili kakvih drugih liturgijskih slavlja. No, usavršavalo se postepeno. Crkveno liturgijsko pjevanje namijenjeno je pjevanju u bogoslužju, a najčešće uključuje molitve, predslavlja, himne i sekvencije iz glagoljskih misala i brevijara. Iz nje potiču i crkvene pjesme koje se do danas čuvaju i pjevaju, primjerice poznata božićna pjesma „U se vrime godišća“. Ono što karakterizira liturgijsko pjevanje jest: preuzimanje teksta iz Svetoga pisma, umjetnička vrijednost, forme održavaju liturgijski čin i s njime se isprepleću te plemenita jednostavnost – s jedne strane treba biti razumljiva, s druge strane izvediva, a u cjelini jedinstvena u završetku kako bi zajednicu unijela u otajstveno posredovanje (Žižić, 2007).

Zanimljiv je i podatak da su Hrvati uz pjevanje na latinskom jeziku u Dalmaciji, Primorju i Istri pjevali i na narodnom, crkvenoslavenskom jeziku, a prvi spomen pjevanja na

hrvatskom jeziku datira iz 1177. godine kada su građani Zadra dočekali papu Aleksandra III.
(Primorac, 2010.)

Svi ti oblici pjevanja imali su utjecaj i na oblikovanje dalmatinske klapske pjesme.

4. Klapsko pjevanje

Kada bi u nekoliko riječi trebalo opisati Dalmaciju i sve ono što na nju podsjeća, to bi vrlo vjerojatno bilo sunce, more, maslina, riba i klapska pjesma. Za klapsko se pjevanje sa sigurnošću može reći da tvori dalmatinski identitet određen poviješću, tradicijom i kulturom. Ono je dio šarolike vokalne tradicije naših prostora te je omiljeno među ljudima koji takvo pjevanje stvaraju, pjevaju i slušaju.

4.1. Dalmatinska klapa i počeci klapskoga pjevanja

U uvodu knjige *40 godina Omiškog festivala* istaknuto je da se podrijetlo riječi *klapa* ne može se točno odrediti. Ipak, prema dostupnim podacima pretpostavlja se da je tuđica, i to žargonizam iz talijanskoga grada Trsta. U tršćanskom govoru *clapa* označuje grupu ili skupinu ljudi povezanu međusobnim prijateljstvom. No, kako je riječ dospjela u Dalmaciju? Vjeruje se da su ju donijeli hrvatski pomorci koji su često posjećivali Trst kao važnu pomorsku luku i da su tamo slušajući njihove napjeve riječ preselili sa sjevera Italije u Dalmaciju (Grgić, 2009).

„Tradicija klapa i klapske pjesme kakvu danas znamo formira se sredinom 19. st., u vrijeme kada su se profilirali hrvatski kulturni, pa tako i glazbeni identiteti malih mediteranskih gradića na našoj obali i otocima, a posebice u Dalmaciji“ (Ćaleta, 2011, 4). S obzirom da su u to vrijeme nastajali prvi, otprije spomenuti, pučki crkveni pjevači i zborovi, nedvojbeno je da su promicali višeglasno pjevanje i istovremeno utjecali i na klapsko pjevanje.

„Klapa nikada nije bila izolirani fenomen: karakter, glazbeni sadržaji i stilovi klapskoga pjevanja dinamički su se mijenjali tijekom različitih razdoblja slobodno prihvaćajući vanjske utjecaje i promjene“ (Ćaleta, 2011, 4). Klapska je pjesma, dakle tijekom desetljeća svojega postojanja bila podložna različitim utjecajima koje je prilagođavala i integrirala u vlastito biće.

Bombardelli (1980, prema Ćaleta, 2011) naglašava šest izvora koji su utjecali na razvoj dalmatinske folklorne klapske pjesme, to su: gregorijanski koral, pjesmarice iz vremena narodnoga preporoda sredinom 19. stoljeća, talijanski/mediteranski izvor i utjecaj, pjevanje u Dalmatinskoj zagori, masovna pjesma⁸ i šlageri⁹ sa svojstvima narodne pjesme.

---

⁸ Masovne pjesme su pjesme koje potiču masovnu akciju, primjerice želju za boljitkom i napretkom. Najčešće su to navijačke ili rodoljubne pjesme (Buble, 2004).

⁹ Šlager je naziv za lako pamtljivu popularnu melodiju čiji tekstovi govore o platonskoj ljubavi, domoljublju, čistunstvu i sl. (Ćaleta, 2004).

4.2. Glazbena forma

Prepoznatljivost klapske pjesme leži u činjenici da su one homofoni *a cappella* napjevi. Najčešći oblik višeglasnih klapskih pjesama je četveroglasje, a mnogo rjeđe troglasje. Pjesme su pjevane u duru čija je harmonijska osnova tonički, dominantni i subdominantni četverozvuk, tj. trozvuk. Melodiju prati drugi glas (u terci), treći glas popunjava akorde, a bas označuje harmonijske funkcije u osnovnom položaju (Ćaleta, 2011).

Bez terce, klapsko pjevanje ne bi bilo jedinstveno ni prepoznatljivo. Stoga zaljubljenici u klapsku pjesmu mogu vrlo lako prepoznati dobro ugođenu tercu kao vrlinu dobre klape i dobrog pjevanja. Ćaleta (2011) ističe da klapsku pjesmu u pravilu započinje prvi tenor iako se u praksi sve češće može čuti i početak na drugi tenor ili glas bariton, a mnogo rjeđe na bas. Prvi tenor nema harmonijsku funkciju, a kadenca završava u donjem (bas) i drugom glasu (drugi tenor). Vodećem glasu (prvi tenor) pridružuje se drugi, a nakon njih slijede basovi (najdublji) i baritoni (srednji glasovi).

Zanimljiva je činjenica da su baritoni bili posljednji glasovi koji su se pridružili klapskom akordu. Iako mnogi znaju pomisliti da je to vjerojatno „najlakši“ glas za pjevanje, oni koji pak bolje poznaju klapsko pjevanje znaju da je njihova uloga ključna jer su oni ti koji „povezuju“ tenore i base.

Basi su livada, a ostala tri glasa cvijeće koje raste na njoj. – Dinko Fio

4.3. Klapski modeli

Kada je riječ o klapskim modelima, klape dijelimo na tri skupine: tradicijske (pučke), festivalske i moderne klape.

4.3.1. Tradicijska (pučka) klapa

Tradicijska ili pučka klapa najstariji je model klapskoga pjevanja za koju se kaže da je pjevanje proizašlo iz konoba, s pijaca ili u pauzama tijekom ribanja. U današnje vrijeme najčešće se može čuti među starijom populacijom i to „pivanjem na uvo“. Kao čuvarica pučkoga klapskoga pjevanja ponosno se ističe klapa „Hum“ iz Vela Luke, koja je do samoga kraja djelovanja ostala vjerna tradicijskom klapskom pjevanju.

Pučke klape kakve poznajemo danas često su nositeljice i crkvenoga pučkoga pjevanja, a začetnik te ideje bio je Ljubo Stipišić Delmata koji je stvorio neke od najpoznatijih pjevačkih skupina poput „Pučkih pivača Salone“ i „Pučkih pivača Vranjica“ (Ćaleta, 2011).

Današnji najpoznatiji predstavnici te skupine su „Faroski kantaduri“; pučki crkveni pjevači iz Staroga Grada koji djeluju već više od 20 godina promovirajući pri tom glazbenu baštinu svojega kraja.

Slika 13. Klapa „Hum“, Vela Luka

4.3.2. Festivalska klapa

Festivalska klapa kakvu danas poznajemo vezana je uz nastanak Festivala dalmatinskih klapa u Omišu 1967. godine. Čaleta (2011) ističe da festivalsku klapu čini skupina pjevača organiziranoga djelovanja te s postavljenim jasnim ciljevima. Iako gaje ljubav prema zajedničkom glazbovanju, njihovi su ciljevi drugačiji od pučkih klapa. Razlika se očituje u tome što festivalska klapa djeluje uz pomoć stručnoga voditelja¹⁰ koji ih usmjerava, bira repertoar i zajedno s njima sudjeluje u probama.

---

¹⁰ Jedan od najistaknutijih umjetničkih voditelja bio je mo. Duško Tambača koji je bio voditelj više od dvadeset klapa na omiškom Festivalu što ga čini rekorderom u toj kategoriji (Čaleta, 2011).

Slika 14. Klapa „Šufit“, Split

4.3.3. Moderna klapa

Željom za uvođenjem daška svježine i novih nota u klapsko pjevanje, nastao je 1990-ih godina novi klapski model – moderna klapa. Za razliku od pučke klape koja pjeva homofono te festivalske klape koja uz to uvodi i druge stilove vokalnoga glazbovanja, moderna klapa ide još korak naprijed. Njezin je cilj popularizirati klapsko pjevanje među svim uzrastima, a to je u konačnici i uspjela. Centar klapskoga pjevanja više nije samo Dalmacija nego to postaju i Zagreb i Rijeka, a nije nepoznata činjenica da su se klape osnivale i u dijaspori (Argentini, Novom Zelandu, Švicarskoj, Kanadi i dr.).

Modernizacija društva utjecala je i na način vrjednovanja uspješnosti klapa. Tako primjerice u odnosu na festivalske klape koje su uspjehe brojile uspješnošću na omiškom Festivalu, moderne klape broje uspjehe medijskom pokrivenošću. Nadalje, voditelji više nisu ključni čimbenici uspjeha već klape sve više samostalno djeluju i biraju svoj repertoar.

Slika 15. Klapa „Cambi“, Kaštel Kambelovac¹¹

4.4. Klapski bazeni

Iako prosječnom poznavatelju klapske pjesme izvedbe mogu zvučati isto, misleći pri tome da sve klape imaju iste osobine, ljubitelji izoštrenoga uha s lakoćom prepoznaju je li riječ o korčulanskoj interpretaciji ili primjerice splitskoj. O čemu se zapravo radi? Naime, Primorac (2010) u doktorskoj disertaciji ističe da je 1980. godine hrvatski etnomuzikolog Jerko Bezić uočio da splitsko područje ima osobit način interpretacije pjesama. Tako se u Splitu i okolnim mjestima, poput Trogira i Omiša, pjevalo troglasno, za razliku od srednjodalmatinskih otoka, misleći pri tomu ponajviše na Hvar i Brač, gdje su se pjesme izvodile dvoglasno.

Prema lokalnoj specifičnosti, Nikola Buble je od početka omiškoga Festivala do Domovinskoga rata 1991. godine izdvojio pet klapskih stilova: splitski, korčulanski, trogirski, dubrovački i šibenski. Poraćem je nastao niz drugih klapskih stilova poput zadarskoga, istarskoga i dr. (Primorac, 2010). S druge strane, Čaleta (2011) u svojoj monografiji *Mediterranski pjev* daje prikaz svih klapskih bazena, redom su to: istarski, splitski, omiški, zadarski, trogirski, zagrebački, šibenski, makarski, dubrovački, zatim stilovi s područja doline Neretve, Dalmatinskoga zaleđa, srednjodalmatinskih otoka te Rijeke i Hrvatskoga primorja.

¹¹ Klapa „Cambi“ je 1990-ih godina ostvarila najveću promociju klapskoga pjevanja na našim područjima. Toj eksploziji popularnosti pridonijela je suradnja s tadašnjim rock-glazbenikom Gibonijem. Tadašnji voditelj klape, Rajmir Kraljević, obradio je Gibonijeve hitove za klapske izvedbe. Uspješnost je nagrađena prestižnom nagradom *Porin*, a budući koncerti klape organizirani su poput kakvoga rock-koncerta (Čaleta, 2004).

4.5. Klape u dijaspori

Ćaleta (1997) navodi da se klape pojavljuju na čak trima kontinentima: u Europi, Australiji i Americi. U svom radu kao primjer uzima klapu *Zvonimir* iz Vancouvera jer je to jedina organizirana klapa hrvatskih iseljenika u Sjevernoj Americi.

Nastanak klape i klapskoga pjevanja u dijaspori usko je vezan uz aktivnosti u župnim zajednicama. Tako je 1979. godine na poticaj nekolicine zborskih pjevača osnovana klapa *Zvonimir*. Odjeveni u mornarske majice i nastupajući na pozornici posebno ukrašenom ribarskim mrežama, priborom i alatom, nisu bili dobro prihvaćeni na američkim skupovima. Unatoč tome, klapa je redovno nastupala u okolnim mjestima i na organiziranim svečanostima (Ćaleta, 1997).

Ono što klapu *Zvonimir* razlikuje od klapa u Dalmaciji odražava se u nekoliko čimbenika. Primjerice, klape u Dalmaciji broje od četiri do osam članova, dok ih klapa *Zvonimir* broji čak četrnaest. Nadalje, dobna se granica dalmatinskih klapa najčešće kreće generacijski, za razliku od klape *Zvonimir* u kojoj je raspon starosti pjevača od trideset do osamdeset godina. Bitna razlika vidi se i u broju glasova pojedinih dionica, Dalmatinske klape poznate su po jednomu prvomu tenoru, a klapa *Zvonimir* posebna je po tome što dionicu prvoga tenora izvode četiri pjevača (Ćaleta, 1997).

Budući da je riječ o iseljenicima 70-ih godina prošloga stoljeća, njihov klapski repertoar crpi se iz nekoliko izvora. To su najčešće bili napjevi kojih su se stariji članovi klape prisjećali te bi ih uvježbavali pjevajući spontano ili notni zapisi napjeva koje su ponijeli sa sobom iz Hrvatske. Joško Ćaleta kao voditelj klape tijekom 1990-ih godina, unosi dašak svježine. Pjesme su samostalno birali pjevači, a osim klapskih pjevao se i niz crkvenih pjesama.

Prvi susret klapa hrvatskoga iseljeničtva u domovini organiziran je 24. lipnja 2006. godine u koncertnoj dvorani Lisinski u Zagrebu, a nastavio se održavati sve do danas (Vlada Republike Hrvatske, 2006). Događaj je to koji za mnoge klape sudionice predstavlja prvi susret i dodir s domovinom. Neke od klapa koje su nastupale tijekom dugoga niza godina su ženske klape *Kćeri Hrvatske* iz Stuttgarta, *Biseri* iz Mađarske, *Valovi* iz Buenos Airesa, muške klape *Chorus Croaticus* iz Švicarske, *Dalmari* iz Maribora, *Croatia* iz Münchena i mnoge druge.

4.6. Klapski opus

Od početka proučavanja klapske pjesme, odnosno od osnutka omiškoga Festivala 1967. godine, mnogi su stručnjaci više puta pokušavali kategorizirati klapske opuse. Čaleta (2011) to je oprimjerio dvama podacima. Prvi kazuje o Antunu Dobrotiću¹² koji je sustavno prikupljao raznolike napjeve u Jelsi na otoku Hvaru. U prikupljenim napjevima melodije dijeli na: iskonske, mjesne, varoške, umjetne i američke, a tekstove na: deseterce, varoške, američke, umjetne tekstove i tekstove novijega i starijega doba. S druge strane, drugi podatak svjedoči o kategorizaciji novouvedenoga pojma *dalmatinske klapske pjesme* prema izvornosti napjeva, koji glasi ovako: „dalmatinska (tradicionalna) klapska pjesma; dalmatinska klapska pjesma s elementima crkvenoga pjevanja; dalmatinska klapska pjesma s elementima talijanske, odnosno, šire mediteranske melodike; komponirana dalmatinska pjesma; pjesma porijeklom iz šireg kopnenog zaleđa istočne obale Jadrana“ (Čaleta, 2011, 15).

Za temeljne izvore, prepoznate još i kao „starinske izvore“, izdvajaju se druga i treća kategorija, dok četvrta kategorija predstavlja uvođenje novih pojava.¹³

4.7. Klape pod zaštitom UNESCO-a

Nakon što je 2008. godine klapska pjesma priznata kao nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske, svi klapski stručnjaci i entuzijasti ujedinili su se u pokušaju njezinoga uvrštavanja na popis nematerijalne svjetske kulturne baštine UNESCO-a.

Budući da su svi preduvjeti bili zadovoljeni, podnesen je zahtjev da se klapsko pjevanje uvrsti na Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Prijedlog je usvojen te je 2012. godine klapsko pjevanje uvršteno na popis nematerijalne svjetske kulturne baštine (Festival dalmatinskih klapa Omiš, 2012).

---

¹² Antun Dobronić bio je skladatelj, glazbeni pedagog, glazbeni teoretičar i sakupljač narodnoga blaga (Čaleta, 2011).

¹³ Primjer klapske pjesme četvrte kategorije zasigurno je skladba *Dalmatino, povišću pritrujena* Ljube Stipišića Delmate, koju je prouzvela klapa Oktet DC. Pri prvoj izvedbi izazvala je gotovo negodovanje struke zbog svoje, za tadašnje vrijeme, neobične kadence s kromatskim prohodom u baritonu. Ipak, skladba je osvojila prve nagrade žirija i publike, a oktet DC je dobio nagradu za najbolju izvedbu (Festival dalmatinskih klapa Omiš, 2020).

Slika 16. Ministrica kulture dr. sc. Andrea Zlatar Violić i predsjednik Hrvatske udruge klapa Ante Tonko Podrug

5. Festival dalmatinskih klapa u Omišu

Zanimljiv podatak bilježi Grgić (2009) koji ističe da na početcima djelovanja omiškoga Festivala nitko nije rabio riječ klapa, nego su to češće bili kvarteti, noneti ili primjerice vokalni ansambli. Pregledavajući popise klapa sudionica prvih festivala, to uistinu nije teško zamijetiti. Bile su to vokalne grupe poput Ansambla Jedinstvo iz Splita, okteta DC iz Vranjica te mnogih drugih.

5.1. Utemeljenje Festivala

Tamo gdje Cetina ljubi more i gdje se u gotovo svakoj kali čuje klapska pjesma procvao je jedan od najpoznatijih klapskih festivala, omiški Festival dalmatinskih klapa. Začeci njegova osnutka vežu se uz nastojanje da se izvorna narodna pjesma obrani od šlagera i istočnjačkoga folklora. Grgić (2009) u uvodnom dijelu monografije ističe da se klapska pjesma nastojala što više približiti mlađoj populaciji jer je suvremeni život sa sobom nosio neke druge oblike zabave. Zatvaranjem konoba postupno se gasio i način života koji se živio uz tradicionalnu klapsku pjesmu. Zbog toga se klapska pjesma nastojala sve više medijski izložiti.

Imena koja se u pokretu oživljavanja klapske pjesme spominju su Rino Franceschi i Frane Franković, kasnije im se pridružuje i Ljubo Stipišić. Iako se na početku rada Festivala mislilo da će se baviti samo reproduciranjem glazbene baštine, već je tada obogatio programe suvremenim klapskim stvaralaštvom. Trebalo je proći dosta vremena dok se nisu usvojili kriteriji novouglažbljene skladbe, ali samostalnost stječu osnivanjem *Večeri novih skladbi*, 1982. godine (Grgić, 2009).

S obzirom da je Festival od nastanka imao potporu medija, njegova se popularnost brzo proširila i na širu javnost. Gostovanje u Koncertnoj dvorani Lisinski bilo je od velikoga značenja jer je predstavljalo izvrsnu priliku za promidžbu Festivala. Zbog ograničenih financijskih sredstava, Festival je mogao angažirati samo njegove laureate, a ostale klape ovisno o materijalnim prihodima. Ipak, preživio je Festival i to pa se od 1986. godine do današnjega dana, koncert u Zagrebu pod nazivom *Pismo moja, hrli tamo – Zagrebu na dar* odvija svake godine u mjesecu prosincu, a sudjeluju samo najbolje klape (Festival dalmatinskih klapa Omiš, 2023).

Festival najčešće započinje početkom mjeseca lipnja i traje sve do sredine srpnja te se tijekom desetak zasebnih večeri odvijaju: „Smotre dječjih klapa, Večeri klapa debitanta, Autorske večeri, Večeri novih skladbi, Večeri mješovitih klapa, Izborne večeri, Završne muške

i ženske večeri te koncert *Grad Zagreb Gradu Omišu* (Festival dalmatinskih klapa Omiš, 2023).

Slika 17. Plakat prvoga Festivala Dalmatinskih klapa u Omišu, 1967.

Slika 18. Klapa „Gusari s Neretve“, FDK 1967.¹⁴

---

¹⁴ Klapa „Gusari s Neretve“ prvi su, a ujedno i apsolutni, pobjednici omiškoga Festivala. Naziv klape nose po slavnim neretvanskim gusarima po kojima su za svoj prvi nastup prilagodili i stil odijevanja – mornarske majice, marama oko glave i gusarske naušnice, a skladba koja je od njih učinila klapske ikone bila je „Pivci moji“ (Ganza, 2017.).

5.1.1. Večer novih skladbi

Kao što je prethodno spomenuto, Večer novih skladbi nastala je kako bi se popularizirala novouglažbljena dalmatinska pjesma. Po vremenskom slijedu, ona je drugi program Festivala koji je nastao samo godinu dana nakon njegova osnutka, 1968. godine.

Grgić (2009) ističe da je najveći problem Festivala u prvim godinama bio mali broj umjetničkoga djelovanja, a nedostatak izvora kojima bi se mogli koristiti u svrhu rješavanja problematike nije im pomogao. O tome se posebno razmatralo 1970. godine u Ruskamenu pokraj Omiša gdje je Silvije Bombardelli izlagao o harmonizaciji napjeva, a Ljubo Stipišić o uvođenju instrumentalne pratnje.

Iako su sudjelovati mogle samo festivalske klape i vokalne skupine, raspisivanjem natječaja dozvoljena je prijava i profesionalnim ansamblima. Oni su, s obzirom na to da ograničenja nisu postojala, u nastupima rabili instrumente. Stoga su 1971. godine postavljena nova pravila kojima se izvorne pjesme izvode samo u obliku višeglasnoga sloga, a nove skladbe uz ograničenu uporabu instrumenata (Grgić, 2009).

5.1.2. Večer izvornih napjeva

Dolazak novoga umjetničkoga voditelja Festivala unosi dašak noviteta. Miljenko Grgić 2001. godine u Festivalске večeri uvodi i *Večer izvornih napjeva*. Poznata još i pod nazivom *Večer klapa do 5*, glavna ideja bila joj je okupiti muške i mješovite klape. No, brojni otkazi nakon audicija ugrozili su održavanje svečanosti pa su pozvane i ženske klape koje su ispunjavale uvjete (Grgić, 2009).

Neke od klapa sudionica pjevale su spontano, a neke su nastupale po obradama napjeva. Već druge godine od začetka ideje, realizirana je prvobitna ideja te su se natjecati mogle samo muške klape. Grgić (2009) nadalje naglašava da se interes iz Dalmacije proširio sve do Rijeke, ali da nije bio ni približno isti kao u Dalmaciji. Dozvoljeni broj klapa bio je deset, a izvodili su se izvorni napjevi u vokalnim obradama ili rjeđe spontanijem pjevanjem.

Izvorne večeri održavale su se sve do 2006. godine kada se dogodila tragedija koja je pogodila klapski svijet. Godine 2005. smrtno je stradao član klape *Teuta* i u trenutku je nestao sav natjecateljski duh Večeri, sve do njezinoga ponovnoga utemeljenja 2017. godine. Od njezinoga ponovnoga osnutka održala se još samo 2019. godine (Festival dalmatinskih klapa Omiš, 2017).

5.2. Žene u klapskom pjevanju

Kada bi se o radu Festivala trebala izdvojiti tema o kojoj svi imaju vlastito mišljenje, ali ga nevoljko izriču, odnosno tema koja postaje *tabu-tema*, prvo mjesto bi sigurno zauzelo pitanje žena u klapskom pjevanju. Pitanje je to koje „proganja“ Festival od samih početaka njegova rada. Premda žensko pjevanje odiše pomnom intonacijom i dosljednom interpretacijom, po mnogima je to ipak nedovoljno za njegovanje tradicije i folklornoga nasljeđa.

Čaleta (2011) ističe da su se prvi ženski vokali na omiškom Festivalu pojavili u sklopu djelovanja muških klapa i to kao vodeći glasovi. Bila je to klapa *Tramuntana*, no široj publici poznatiji primjeri bit će djelovanje klape *Puntari* s Terezijom Kusanović (mezzosopran) kao vodećim glasom i klape *Lindo-N* predvođene sopranisticom Ilkom Zec.

Pojavljivanje prve ženske klape vraća u davnu 1972. godinu kada na Festivalu nastupa klapa *Ča* iz Splita. Već sljedeće godine korčulanska klapa *Žetalice* nastupa izvan konkurencije, a godine 1977., na desetu godišnjicu Festivala, pravo na ravnopravno sudjelovanje u muškoj konkurenciji ostvarile su *Zadranke* iz Zadra i *Bodulice* s otoka Murtera. Osvojile su tada *Zadranke* treću nagradu stručnoga žirija (Festival dalmatinskih klapa Omiš, n.d.). U inat muškim klapama, a po uzoru na *Zadranke*, krajem 70-ih godina osnovana je i klapa *Tišnjanke* iz Tisnog.

Slika 19. Ženska klapa „Zadranke“, Zadar

5.2.1. Tradicionalne pučke i suvremene organizirane ženske skupine

Stermšek (1994) prikazuje klasifikaciju ženskih vokalnih skupina u Omišu: izvorne – tradicionalne pučke ženske skupine te suvremene organizirane ženske vokalne skupine.

Ona definira izvorne – tradicionalne pučke ženske skupine kao folklornu pojavu spontanoga pjevanja napjeva svojega kraja. Također, naglašava da su žene pjevale oduvijek pa čak i više od muškaraca. Tu činjenicu potvrđuje i Milin-Ćurin (2016, 39) koja ističe: „U gradskim sredinama gdje se život više odvijao u zatvorenim prostorima, prilike za pjevanje bilo je uz rođendanska slavlja, krštenja, pričesti i krizme, razne državne i crkvene blagdane i na vjenčanjima. Dominantan glazbeni jezik bio je „stil klapskoga pjevanja“, kako za muškarce, tako i za žene... U seoskim sredinama žene su pjevale radeći u dvoru, vrtu, polju, dok su prele sjedeći u društvu s drugim ženama i kad su išle na vodu.“

S druge strane, za suvremene organizirane ženske vokalne skupine Stermšek (1994) ističe da ne mogu biti nasljedovateljice vjerodostojnoga izvorišta nego samo napjeva jer ne slijede spontano pjevanje za razliku od izvornih skupina. I ta je teza potvrđena u monografiji *Mediterranski pjev* u kojoj Čaleta (2011, 58-59) napominje sljedeće: „Velik broj pjevačica regrutiran je iz redova amaterskih ili crkvenih zborova pa u većini slučajeva nastavljaju s manirima zborskoga pjevanja, što za klapsko pjevanje nije primjereno, te njihov nastup tako prolazi nezapaženo. Većina njih ne poznaje spontano pjevanje, nego isključivo naučeno kroz obrade svojih voditelja.“

5.2.2. Ženski tekstovi u klapskim pjesmama

Mnogi smatraju da je žensko pjevanje etiketirano zbog prevelike težnje da slični muškom klapskom pjevanju. Iz toga razloga, a zbog prirodne razlike muških i ženskih glasova, napjevi u visokim tonalitetima kod žena često zvuče vrištavo i pištavo jer ne njeguje prirodne sposobnosti glasa. Leži li razlog u činjenici da su pjesme pretežno skladane za muške klape? Stermšek (1994) iznosi tezu da ni u godinama kada su ženske vokalne skupine postale stalan dio Festivala, na dospjelim skladbama nije naznačeno da su namijenjene isključivo za ženske vokalne skupine.

Milin-Ćurin (2016) u klapskim tekstovima uočava velik broj ženskih tekstova. Površni slušatelji klapskih pjesma vjerojatno će na trenutak pomisliti da je smiješno čuti mušku klapu kako pjeva u prvom licu jednine ženskoga roda, ali vrsni poznavatelji neće se začuditi nad time.

Bilo kako bilo, dokazano je da pjevačima i pjevačicama tekst ne igra važnu ulogu već im je prije svega bitna fuzija¹⁵ pjesme.

Slika 20. Klapa „Sinj“, FDK Omiš 1991.¹⁶

5.3. Dječje klape

S ciljem poticanja mladih na aktivno bavljenje glazbom i osvještavanja važnosti glazbene kulture, Festival u Omišu uvodi novu sastavnicu svojega djelovanja, a to je Smotra dječjih klapa. Sudjelovati mogu sve klape koje djeluju u osnovnim, srednjim ili glazbenim školama, KUD-ovima ili one koje djeluju samostalno. Natječu se u dvjema kategorijama: u prvoj kategoriji sudjeluju učenici osnovnih škola (do 15 godina), a u drugoj učenici srednjih škola (do 18 godina) (Festival dalmatinskih klapa Omiš, 2022).

Prva osnovana dječja klapa bili su *Poletarci*, a osnovana je u gradu Opuzenu na poticaj muške klape *Gusari s Neretve*. Klapa je nastupila na II. Festivalu izvan konkurencije 1968. godine (Ganza, 2017). Uz to, Stermšek (1994) ističe da je na poticaj vodstva Festivala stvorena i ženska dječja klapa *Skalice* iz Splita koja je javno nastupila na jednoj od festivalskih večeri u Dugom Ratu. Klapa je pjevala isključivo dalmatinske napjeve, a te je večeri otpjevala: *Meštre Ivonko Zoković, Ivanu Klakaru i Igra kolo lagano*.

Neke od današnjih dječjih klapa su „Maestral“ iz Splita, „Bepo“ iz Omiša, „Biokovski slavuji“ iz Zagvozda, „Četiri kampanela“ s otoka Raba, „Sfida“ s Korčule i mnoge druge (Festival dalmatinskih klapa Omiš, 2024).

---

¹⁵ „Klupska fuzija odnosi se na težnju stvaranja ritmičkoga unisona pri iznošenju teksta unutar homofone harmonijske teksture klapske pjesme te na stvaranje odzvanjajućih akorda bogatih alikvotnim tonovima“ (Primorac, 2010, 380).

¹⁶ Klapa „Sinj“ je na omiškom Festivalu 1991. godine u Završnoj muškoj večeri izvela dvije skladbe ženskoga teksta: „Mislila sam mlada koludrica bit“ i „Ja san majko cura fina“.

5.4. Drugi poznati festivali

Među ostale poznatije festivale ubrajaju se: Festival klapa uz mandolinu i gitare – Makarska, Večeri dalmatinske pisme – Kaštela, Festival klapa Školjka – Pakoštane, Hrvatski festival klapa i mandolina – Opatija, Festival klapa Gospi Sinjskoj – Sinj, Večeri dalmatinske šansone – Šibenik.

5.4.1. Festival klapa Gospi Sinjskoj

Godine 2009. na poticaj fra Bože Vulete osnovan je jedan od najpoznatijih duhovno-marijanskih festivala u Hrvatskoj. Ostvarivanju ideje potpomogao je i maestro Mojimir Čaćija koji zajedno s klapom „Sinj“ postaje i domaćin Festivala. Tim činom Sinj je postao središte marijanske glazbe koji pod okrilje Djevice Marije dovodi najuspješnije hrvatske klape, a ovacije publike dokazuju da je sve ono što je Festival htio postići i sve što predstavlja urodilo bogatim plodom.

Slika 21. Ženska klapa „Kurjože“ iz Podstrane, Sinj 2022.

6. Smotre klapa

Osnivanje omiškoga Festivala iznjedrilo je osnivanje klapskih festivala i smotra diljem Jadranske obale. Smotre su postale okvir druženja u kojima pjevači međusobno slušaju i bolje upoznaju jedni druge te istovremeno pronalaze želju za napretkom. Što se tematike susreta tiče ona je uistinu šarolika i slušateljima nudi lepezu izbora. Čaleta (2011) ih opisuje nekoliko: u Trpnju na Pelješcu poznat je *Susret brodeta i klapa* u kojima se klape natječu tko će skuhati bolji brodet, Opatiju krase poznati maškarani susret „Maškarani klapski maraton“, „Martinovo lito“ je u cijelosti prepušten izvođačima te mnoge druge klapske smotre.

Neke od poznatijih smotra su: Susret klapa Tučepi – Tučepi, Sudamja – Split, Klape na Klisu – Klis, Raspivano Bibinje – Bibinje, Ciklus dalmatinskih klapa grada Zagreba – Zagreb, Bašćinski glasi – Rijeka.

6.1. Raspivano Bibinje

Zasigurno jedan od najpoznatijih i najdugovječnijih klapskih susreta kojemu s pravom treba odati počast je „Raspivano Bibinje“. Smotru je davne 1977. godine inicirala klapa „Fortuna“. Na trgu *Sri' sela*, gdje se smotra održava, posebnomu ugođaju doprinosi to što je okružen starim kamenim kućama koje u smiraj dana izvođačima i gledateljima pružaju poseban dalmatinski ugođaj. A kada zaluncija¹⁷ sa zvonika obližnje crkve sv. Roka, svi na trenutak zastanu jer znaju da ono označuje početak smotre.

Slika 22. Klapa „Stine“ iz Zagreba, Raspivano Bibinje 2021.

¹⁷ Luncijati znači svečano zvoniti.

7. Klapsko pjevanje u nastavi glazbe i interkulturalnost

Živjeti u vremenu globalizacije često znači živjeti užurbano. Provođenje vremena na pametnim uređajima postala je svakodnevica te je dan bez njih gotovo nemoguće zamisliti. Stoga nas ne treba začuditi činjenica što se sve češće zaboravlja kako su živjeli naši predci, koje su igre igrali i koje su običaje ostavili za sobom. Važno je, stoga, što više približiti učenicima glazbu različitih kultura jer će tako moći razvijati interkulturalnu kompetenciju koja im je potrebna za život u današnjem globalizirajućem svijetu.

7.1. Nastava glazbene kulture

Ljudi su od davnina težili k lijepom. Ljepota je čovjeku pružala užitek pa se tijekom povijesti na razne načine pokušavalo definirati „ono lijepo“ i otkriti koja je formula lijepoga. Shvaćanje, odnosno definiranje lijepoga mijenjalo se paralelno s razvojem društva. Dio toga lijepoga bila je i glazba koja se od samih početaka čovjekova razvojnoga puta duboko ukorijenila u društvo.

Podrijetlo riječi *glazba* datira iz 19. st., a definira se kao umjetnost pravilnoga kombiniranja zvukova. Za nju se oduvijek govorilo da ima iscjeliteljsku moć za čovjeka, a danas se teorijom i praksom blagotvornih učinaka glazbe na zdravlje bavi muzikoterapija¹⁸.

Nažalost, nastava Glazbene kulture u školama je često zanemaren predmet zajedno s predmetom Likovna kultura. Iako su u kategoriji „Odgojnih predmeta“ često ih se omalovažava i olako shvaća, što ni u kojem slučaju nije dobro. O tome svjedoči i činjenica da učenici tjedno imaju samo jedan sat nastave Glazbene kulture. Činjenica je da su sva djeca rođena s glazbenom predispozicijom te da ju treba uvoditi u što ranijoj dobi jer utječe na njihov sveukupni razvoj.

7.1.1. Nastavni program (1993.) u usporedbi s Kurikulumom predmeta Glazbena kultura danas

Milin-Ćurin daje uvid u funkcije i zadaće Glazbene nastave u osnovnoj školi prema Nastavnom planu i programu iz 1993. godine:

---

¹⁸ Muzikoterapija se bavi liječenjem glazbom u svrhu podizanja kvalitete života i zdravstvenoga stanja.

- „da se upoznaju vrijedna ostvarenja hrvatskog glazbenog stvaralaštva (pučkog i umjetničkog) te stekne svijest o potrebi očuvanja i njegovanja razine naših glazbenih dostignuća;
- da se pjevanjem, sviranjem i slušanjem njeguje razumijevanje različitih obilježja naše narodne glazbe i tradicije narodnih običaja;
- da se izvođenjem narodni napjeva njeguje i čuva hrvatska tradicijska baština, a u izvjesnoj mjeri upoznaje baština drugih europskih, odnosno svjetskih naroda;
- da se razvija ljubav prema užem i širem zavičaju te prema domovini“ (Milin-Ćurin, 1996, 174).

Prikazani su ciljevi realni, a želja za uvođenjem tradicijske glazbe u nastavu nije neprimjetna. S druge strane, Kurikul za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i glazbene umjetnosti RH (u nastavku „Kurikul“) iz 2019. godine unosi promjene, a sastoji od triju domena: „Slušanja i upoznavanja glazbe, Izražavanja glazbom i uz glazbu te Glazbom u kontekstu“ (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019).

Također, dijeli se na pet ciklusa: „1. ciklus (1. i 2. razred), 2. ciklus (3., 4. i 5. razred), 3. ciklus (6., 7. i 8. razred) i 4. i 5. ciklus (srednje škole)“ (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019).

Kurikul kroz cikluse razrađuje sljedeće sadržaje tradicijske glazbe:

1. Ciklus (1. i 2. raz.) – „Odabirom dječjih pjesama i brojalica te glazbenih djela klasične, tradicijske, popularne, jazz i filmske glazbe, učitelj će učenike uvesti u svijet glazbe“ (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019).
2. Ciklus (3., 4., i 5. raz.) – „U okviru domene C, Glazba u kontekstu, učenici upoznaju hrvatsku tradicijsku glazbu u vlastitoj sredini (lokalnoj zajednici) i užem zavičajnom području (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019).
3. Ciklus (6., 7. i 8. raz.) – „U okviru domene C, Glazba u kontekstu, učenici će u trećem ciklusu proširiti znanja o tradicijskoj glazbi upoznavanjem: tradicijske glazbe svih regija Hrvatske, uključujući i glazbu manjinskih kultura; europske tradicijske glazbe; tradicijske glazbe geografski udaljenih područja/naroda/kultura (drugi kontinenti)“ (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019).

Nedvojbeno je da se i Nastavnim planom i programom (1993) i Kurikulom (2019) nastojalo što kvalitetnije i primjerenije uvrstiti hrvatsku tradicijsku glazbu u nastavu. Pitanje je, može li se u praksi to ostvariti? Ako je suditi po činjenici da uz sva unaprjeđenja oko nas i

čežnju za boljim sutra i dalje živimo u društvu koje zanemaruje važnost odgojnih predmeta, teško će biti izbaviti se iz toga.

7.1.2. Zašto klapsku pjesmu uvesti u nastavu Glazbene kulture?

Odgovor na pitanje zašto baš klapsku pjesmu uvesti u nastavu Glazbene kulture daje Milin-Ćurin, pojašnjavajući da je dalmatinska klapska pjesma dio glazbene tradicije koji zadovoljava sve sfere društva u kojem živimo (Milin-Ćurin, 2004). Nagovještaj da se uvede u škole može se iščitati i iz toga što se proširila i prepoznala izvan granica svojega izvornoga djelovanja. Pojedinci će o ideji uvođenja klapskih napjeva u školske klupe pomisliti da su poprilično složeni za učenike, stoga tada treba podsjetiti da se radi uglavnom o vrlo jednostavnim pjesmama još jednostavnijega ritma.

Istina je da rad zahtijeva mnogo truda i da rezultati ne dolaze preko noći. No, ako se zadatku pristupi na prikladan način, rezultati ne mogu izostati. Po svojem obliku klapsko pjevanje bi trebalo prvo slušati, a tek onda pjevati, a tako u konačnici nalaže i Kurikul. Milin-Ćurin (1996) ističe da se tako učilo i u prošlosti kada bi grupe pjevača pjevale po ulicama, a promatrači bi aktivno slušali i pamtili melodiju i tekst. Stvarnost je danas drugačija od tih vremena zbog popularnosti društvenih mreža te su današnji učenici sve više pasivni slušatelji. Tomu na kraj trebaju stati učitelji koji moraju znati kako odabrati napjeve čija je tematika bliska učenicima.

Jedan od takvih primjera je i napjev „U našeg Marina“.

U NAŠEG MARINA Hrvatska (Dalmacija)

Allegro

1. U na - šeg Ma - ri - na, du - šo - mo - ja,
u na - šeg Ma - ri - na, sar - ce, - mo - je,
ga - će na bo - tu - ne, sar - ce - mo - je.

2. Više mu vajaju, dušo moja
više mu vajaju, sarce moje,
više mu vajaju, dušo moja,
botuni od gaća, sarce moje.

3. Da nima botunih, dušo moja,
da nima botunih, sarce moje,
da nima botunih, dušo moja,
spale bi mu gaće, sarce moje.

Slika 23. Notni zapis „U našeg Marina“¹⁹

¹⁹ Notni zapis „U našeg Marina“ (Milin-Ćurin, 1996, 178).

7.2. Interkulturalnost

Učeci o svojoj kulturi nikada se ne smije podcijeniti ni omalovažavati tuđa kultura. Iako su integrirane u pojedine predmete, još uvijek nisu dosegnule razinu koju bi trebale imati. Ne samo na razini svjetske kulture, nego i regionalne. Primjerice, učenici u Slavoniji trebali bi znati jednako mnogo o klapskom pjevanju, kao što učenici u Dalmaciji trebaju znati o bećarcu; da znaju prepoznati glazbeni oblik, način odijevanja, mjesto odakle potječu, što je karakteristično za njih i sl. Živjeti u vremenu vrhunca razvoja tehnologije i lake dostupnosti podataka otvara nove vidike k upoznavanju drugih kultura. Cijela Europa se sve više okreće k interkulturalnosti, a jedan od dokaza tomu je i lanjsko pristupanje Republike Hrvatske Schengenskoj eurozoni.

Zbog svega navedenog, interkulturalni pristup odgoju i obrazovanju treba integrirati u škole kako bi učenici na vrijeme bili pripremljeni na kontakte i suživot različitih kultura. Tu značajnu ulogu ima kulturna inteligencija koju Dobrota (2023, 12) definira kao: „sposobnost pojedinca da efikasno funkcionira u situacijama koje karakterizira kulturna raznolikost.“ Nadalje, uspoređuje kulturnu inteligenciju s emocionalnom i socijalnom te iznosi problematiku s kojom se istraživači susreću, a odnosi se na iskaz da se pojedinci lako prilagođavaju prema nekim gledištima, dok za druge to predstavlja problem.

Važno je, stoga, da i učitelji posjeduju kulturnu inteligenciju i da neprestano uče i ulažu rad u njezino razvijanje jer su oni ti koji o tome uče učenike, a da bi ih valjano pripremili i naučili moraju prvo poznavati svoju kulturu i svoj identitet, a onda i druge. Uz to, Dobrota (2023) ističe da je potrebna i uključenost učenika i želja za učenjem o interkulturalnosti koja će osvijestiti empatiju i prihvaćanje drugih kultura.

8. Istraživanje: preferencije studenata prema klapskoj pjesmi i klapskom pjevanju

8.1. Cilj, problem i hipoteza istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati glazbene preferencije studenata sveučilišta u Republici Hrvatskoj prema muškim, ženskim i mješovitim klapama te istražiti utjecaj spola na preferencije prema muškim, ženskim i mješovitim klapama.

U skladu s postavljenim ciljem formulirani su sljedeći zadatci istraživanja:

1. Ispitati preferencije studenata sveučilišta u Republici Hrvatskoj prema muškim, ženskim i mješovitim klapama.
2. Ispitati utjecaj spola na preferencije prema muškim, ženskim i mješovitim klapama.

Iz tako postavljenih zadataka proizlaze dvije hipoteze istraživanja:

H1: Ne postoji razlika u preferencijama studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama.

H2: Ne postoji razlika u preferencijama studenata i studentica prema muškim, ženskim i mješovitim klapama.

8.2. Metodologija istraživanja

8.2.1. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na uzorku od sto pedeset dvoje ispitanika. Ispitanici su studenti različitih studijskih godina u Republici Hrvatskoj od kojih je 121 studentica i 31 student (tablica 1).

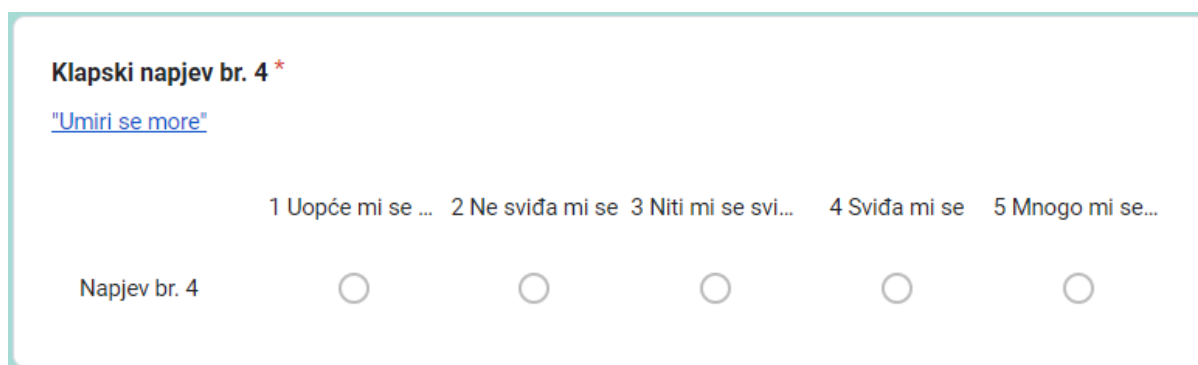
Tablica 1. Struktura uzorka ispitanika po spolu

SPOL	N	UKUPNO
M	31	152
Ž	121	

8.2.2. Instrument i postupak ispitivanja

U svrhu istraživanja konstruiran je internetski anketni upitnik od dvaju dijelova. U prvomu su dijelu prikupljene osnovne informacije o ispitanicima, tj. studentima (spol, mjesto prebivališta, studij i godina studija), a drugi dio ispitivao je njihove preferencije prema klapskim napjevima. Sastojao se od devet napjeva sporoga, umjerenoga i brzoga tempa u izvedbama muških, ženskih i mješovitih klapa. U skupini muških klapa to su napjevi: brzoga tempa Klapa Trogir – „Kroz planine, brda i gore“, umjerenoga tempa Klapa Stine – „Umiri se more“ te sporoga tempa Klapa Oktet DC – „U đardinu“. Napjevi u izvedbi ženskih klapa su: brzoga tempa Klapa Cesarice – „Dobro jutro sto se ne javiješ“, umjerenoga tempa Klapa Ventula – „Gospo, ajde doma“ i sporoga tempa Klapa Armorin – „Jedva čekam mrkle noći“. Posljednju skupinu čine mješovite klape i napjevi: brzoga tempa Klapa Žrnovnica – „Ponistra je drivo“, umjerenoga tempa Klapa Versi – „Ne jub' iz užonci“ i sporoga tempa Klapa Puntari – „Pruž' desnicu, ruku tvoju“.

Uz svaki napjev priložena je skala procjene na kojoj su studenti izrazili vlastite preferencije na ljestvici od 1 = uopće mi se ne sviđa do 5 = mnogo mi se sviđa (slika 24). U anketi je navedeno da je sudjelovanje u potpunosti anonimno te da će se prikupljeni podatci rabiti isključivo u istraživačke svrhe.

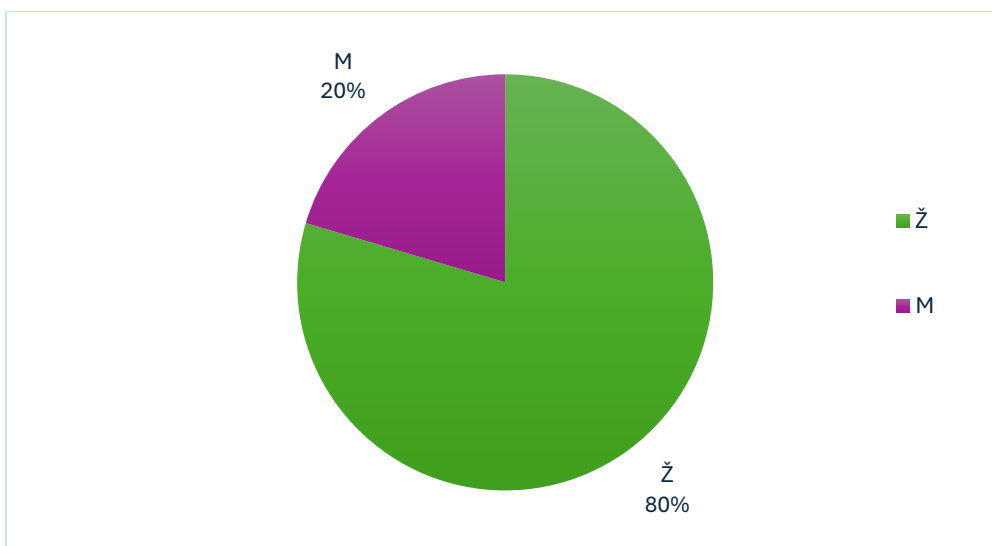

The image shows a screenshot of a survey question. At the top, it says "Klapski napjev br. 4 *" followed by a blue link "Umiri se more". Below this is a horizontal scale with five points labeled: "1 Uopće mi se ...", "2 Ne sviđa mi se", "3 Niti mi se svi...", "4 Sviđa mi se", and "5 Mnogo mi se...". Underneath the scale, the text "Napjev br. 4" is followed by five empty radio buttons corresponding to the scale points.

Slika 24. Primjer procjene napjeva u anketi

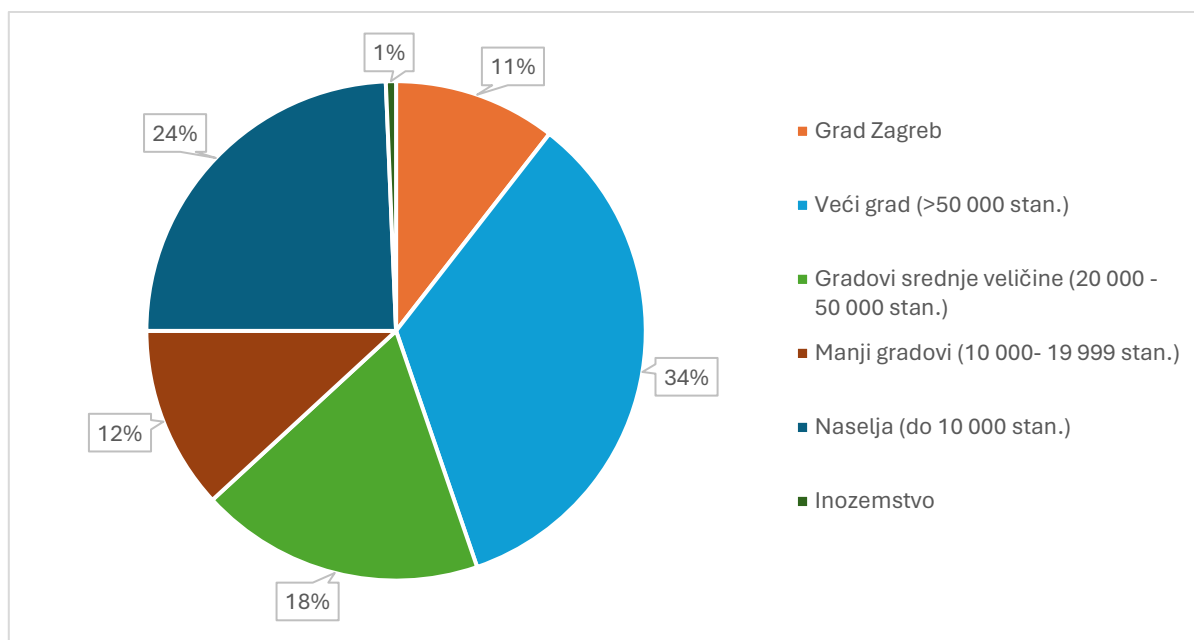
8.3. Rezultat i rasprava

Dobiveni rezultati ukazuju na znatnu razliku u omjeru muških i ženskih ispitanika. Broj ispitanica (N = 121, 80 %) veći je u odnosu na ispitanike (N = 31, 20 %) za 90 glasova što se jasno vidi i u Grafikonu 1.

Grafikon 1. Struktura uzorka ispitanika prema spolu

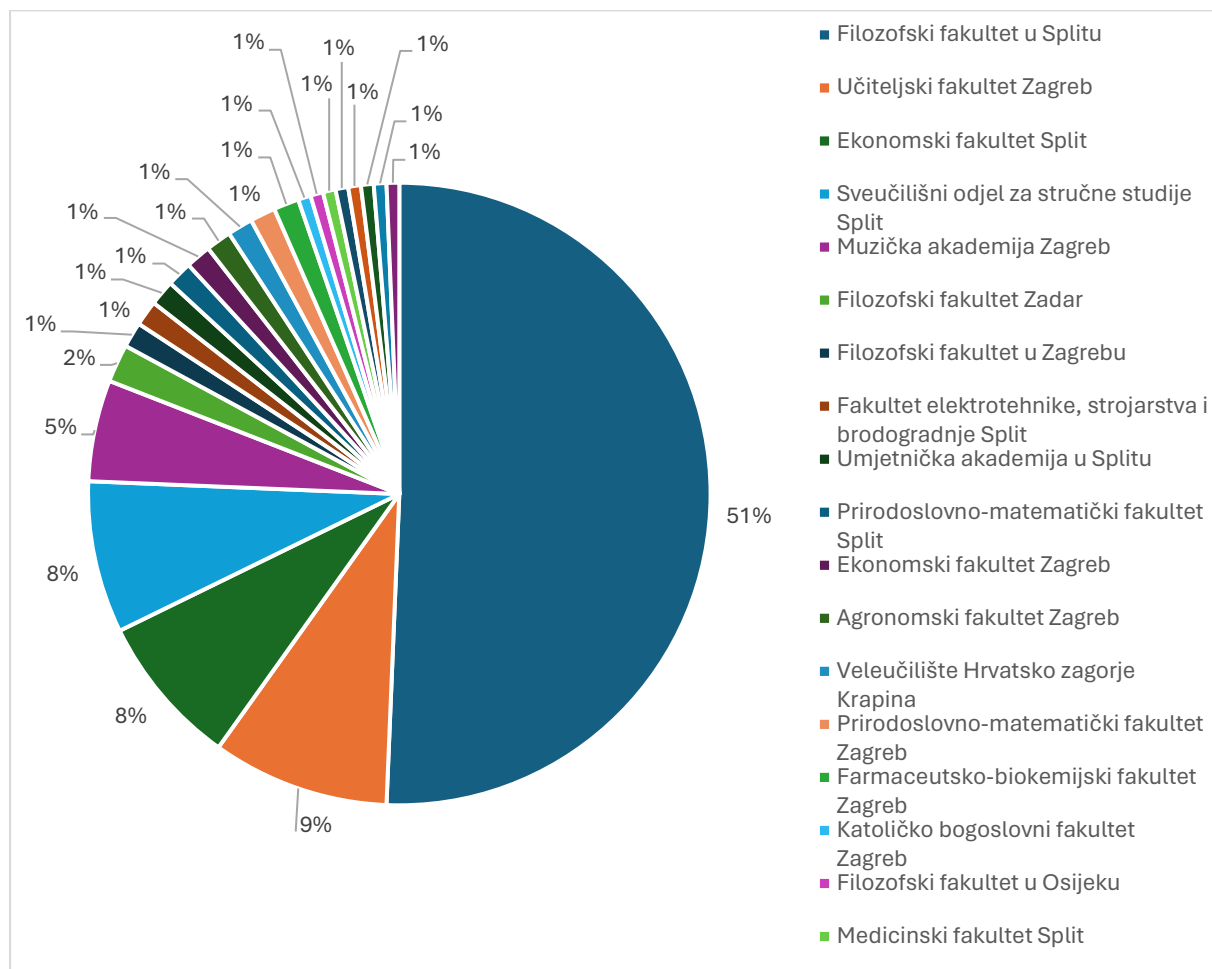
U načelu, najveći postotak ispitanika prebiva u većim gradovima (N = 52, 34,21 %), a slijede ih ispitanici koji žive u naseljima (N = 37, 24,34 %) i gradovima srednje veličine (N = 28, 18,42 %). U manjem su postotku ispitanici iz manjih gradova (N = 18, 11,84%) i Grada Zagreba (N = 16, 10,53%). Prebivalište u inozemstvu ima tek jedan ispitanik (N = 1, 0,66 %) (grafikon 2).

Grafikon 2. Struktura uzorka ispitanika prema prebivalištu

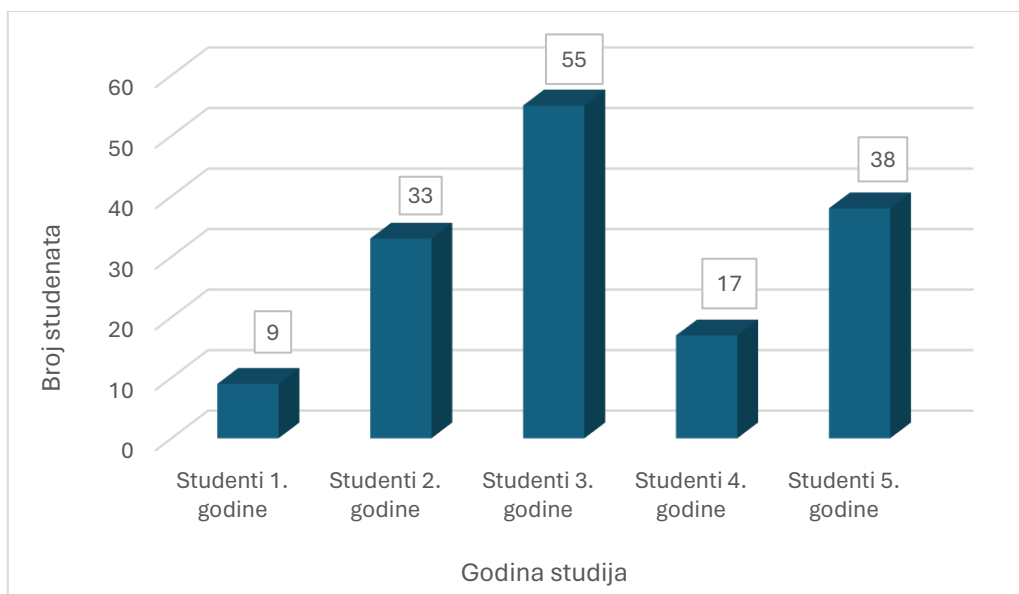
Kada je riječ o obrazovanju, najveći postotak čine ispitanici Filozofskoga fakulteta u Splitu (N = 87, 57 %), slijede ispitanici Učiteljskoga fakulteta u Zagrebu (N = 14, 9 %),

Ekonomskoga fakulteta u Splitu (N = 12, 8 %), Sveučilišta stručnih studija u Splitu (N = 12, 8 %) te Muzičke akademije u Zagrebu (N = 8, 5 %). U manjem su postotku ispitanici Filozofskoga fakulteta u Zadru (N = 3, 2 %), Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (N = 2, 1 %), Veleučilišta Hrvatsko zagorje u Krapini (N = 2, 1 %), Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta u Zagrebu (N = 2, 1 %) i dr. (grafikon 3).

Grafikon 3. Struktura uzorka ispitanika prema fakultetu koji pohađaju

Posljednje pitanje u dijelu *Općih podataka* bilo je pitanje zatvorenoga tipa u kojem su studenti trebali odabrati trenutnu godinu studija. Iz rezultata, (grafikon 4), može se iščitati da najveći postotak ispitanika čine studenti 3. godine studija (N = 55, 36,18 %), slijede ih studenti 5. godine studija (N = 38,25 %) te 2. godine studija (N = 33, 21,71 %). U manjem postotku su ispitanici 4. godine studija (N = 17, 11,18 %) i studenti 1. godine studija (N = 9, 5,92 %).

Grafikon 4. Struktura uzorka ispitanika prema godini studija

U drugomu dijelu anketnoga upitnika, prvi je zadatak bio ispitati preferencije svih ispitanika prema muškim, ženskim i mješovitim klapama, a rezultati su prikazani u Tablici 2.

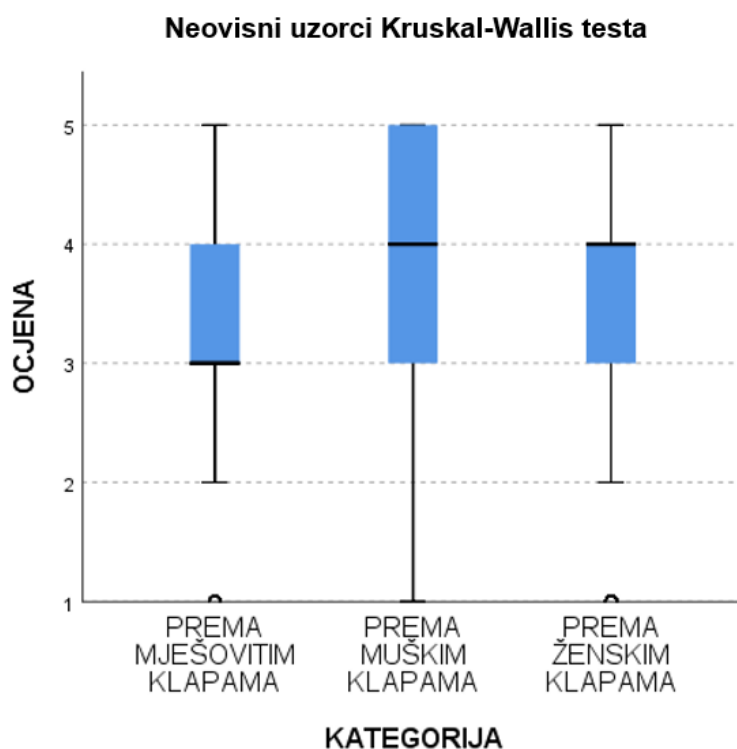
Tablica 2. Usporedba preferencija ispitanika prema muškim, ženskim i mješovitim klapama

Vrijednost	Uopće mi se ne sviđa		Ne sviđa mi se		Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa		Sviđa mi se		Mnogo mi se sviđa	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Muške klapa	13	2,85	30	6,58	115	25,22	156	34,21*	142	31,14
Ženske klapa	33	7,24	63	13,82	111	24,34	139	30,48*	110	24,12
Mješovite klapa	18	3,95	85	18,64	134	29,39*	127	27,85	92	20,18

Najveći postotak glasova broje muške (N = 156, 34,21 %) i ženske (N = 139, 30,48 %) klapa u kategoriji *Sviđa mi se* (4), a nešto manje preferencije pokazali su za mješovite klapa koje najveći broj glasova (N = 134, 29,39 %) broje u kategoriji *Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa*. Pretpostavlja se, stoga, da ispitanici više preferiraju muške i ženske klapa naspram mješovitih klapa.

Kruskal-Wallis testom utvrdit će se postoji li značajna razlika u preferencijama muškoga, ženskoga ili mješovitoga klapskoga pjevanja.

Najmanja vrijednost medijana preferencija je utvrđena kod mješovitih klapa ($Me = 3$; $IQ = 3,00 - 4,00$), dok je medijan preferencije muških klapa 4 ($IQ = 3,00 - 5,00$), a medijan razine preferencija ženskih klapa 4,00 ($IQ = 3,00 - 4,00$) (slika 25).

Slika 25. Razlika u preferencijama studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama

Ispitivanjem razlike u preferenciji klapa prema sastavu je utvrđena prisutnost statistički značajne razlike (Testna statistika = 35,71; $df = 2$; $P < 0,001$) (tablica 3).

Tablica 3. Rezultati preferencija studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama

Sažetak Kruskal-Wallis testa neovisnih uzoraka

N	1368
Testna Statistika	35,709 ^a
Stupnjevi slobode	2
Asimptotska značajnost (dvostrani test)	<0,001

a. Statistika testa prilagođena je za izjednačene rezultate.

Post hoc ispitivanjem preferencija klapa s obzirom na sastav, utvrđena je statistički značajno viša razina preferencija muških klapa u odnosu na mješovite klape ($P < 0,001$) te statistički značajno viša preferencija muških klapa u odnosu na preferencije ženskih klapa ($P < 0,001$). Ispitivanjem razlike u preferenciji mješovitih klapa u odnosu na ženske klape nije utvrđena prisutnost statistički značajne razlike ($P = 0,315$) (tablica 4).

Tablica 4. Post hoc tablica preferencija

Usporedba kategorija u paru

Uzorak 1 Uzorak 2	Testna statistika	St. pogreška	Stand. testna statistika	Značajnost	Prilagođena značajnost ^a
Prema mješovitim klapama - Prema ženskim klapama	-40,991	25,288	-1,621	,105	,315
Prema mješovitim klapama - Prema muškim klapama	-146,456	25,288	-5,792	,000	,000
Prema ženskim klapama - Prema muškim klapama	105,465	25,288	4,171	,000	,000

Svaki redak testira nultu hipotezu da su distribucije, *Uzorka 1* i *Uzorka 2*, iste. Prikazuju se asimptotske značajnosti (dvostrani testovi). Razina značajnosti je ,05. Vrijednosti značajnosti prilagođene su Bonferronijevom korekcijom za više testova.

Ispitivanjem je utvrđena značajno viša preferencija muških klapa u odnosu na ženske i mješovite klape, dok nema značajne razlike u preferenciji ženskih klapa u odnosu na mješovite klape, slijedom čega se hipoteza rada H1 odbacuje.

Drugi zadatak drugoga dijela upitnika bio je ispitati utjecaj spola na preferencije prema muškim, ženskim i mješovitim klapama. Prikaz rezultata ispitanih studentica može se iščitati iz Tablice 5.

Tablica 5. Preferencije studentica prema muškim, ženskim i mješovitim klapama

Vrijednost	Uopće mi se ne sviđa		Ne sviđa mi se		Niti mi se sviđa niti mi se na sviđa		Sviđa mi se		Mnogo mi se sviđa	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Muške klap	12	3,31	20	5,51	100	27,55	133	36,64*	98	27
Ženske klap	25	6,89	51	14,05	99	27,27	112	30,85*	76	20,94
Mješovite klap	17	4,68	65	17,91	112	30,85*	107	29,48	62	17,08

Sveukupno gledajući, studentice su iskazale da im se najviše sviđaju muške klap (N = 133, 36,64 %) te nakon njih ženske klap s brojem glasova (N = 112, 30,85 %) u kategoriji *Sviđa mi se*. Isti postotak kao i za ženske klap dobile su i mješovite klap, ali u kategoriji *Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa* (N = 112, 30,85 %) što dovodi do zaključka da studentice najbolje stavove imaju prema napjevima u izvedbi muških klap, zatim ženskih te mješovitih klap.

Studenti su, s druge strane, za razliku od studentica pokazali da im se jednako mnogo sviđaju sve tri kategorije klap (tablica 6). Najveći postotak glasova za sve klap je u kategoriji *Mnogo mi se sviđa* i to za muške klap (N = 44, 47,31 %), za ženske klap (N = 34, 36,56 %) i za mješovite (N = 30, 32,26 %).

Tablica 6. Preferencije studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama

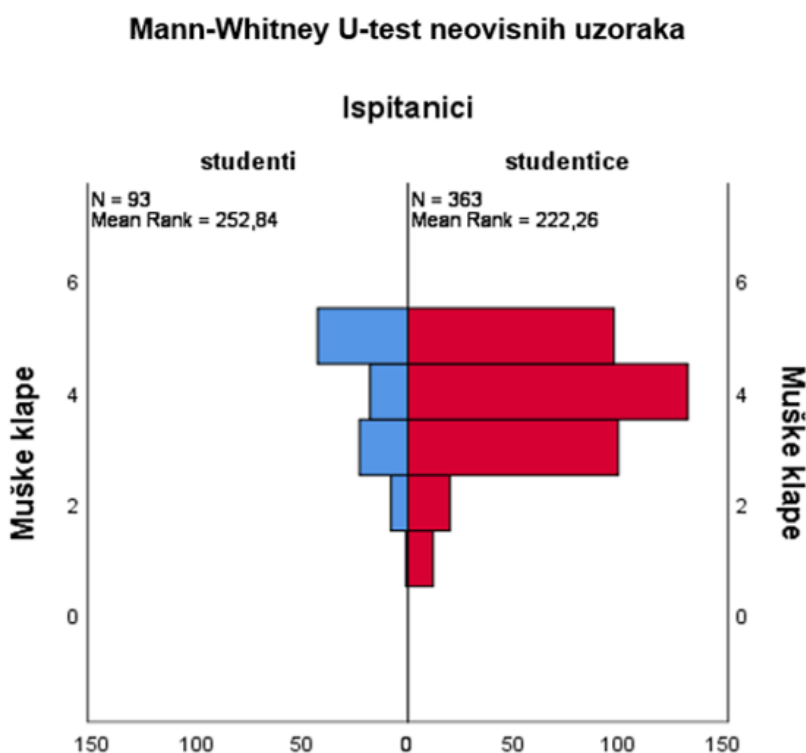
Vrijednost	Uopće mi se ne sviđa		Ne sviđa mi se		Niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa		Sviđa mi se		Mnogo mi se sviđa	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Muške klap	1	1,08	10	10,75	15	16,13	23	24,73	44	47,31*
Ženske klap	8	8,60	12	12,90	12	12,90	27	29,03	34	36,56*
Mješovite klap	1	1,08	20	21,51	22	23,66	20	21,51	30	32,26*

U skladu s prikazanim tablicama može se zaključiti da studentice više preferiraju muške i ženske klapa naspram mješovitih klapa, dok su studenti procijenili da im se jednako mnogo sviđaju i muške, i ženske i mješovite klapa.

Ispitivanje hipoteza:

a) Za muške klapa

Prosječan rang preferencija muških klapa među ispitanim studentima je 252,84 te je za 30,58 bodova veći u odnosu na prosječnu rang vrijednost među ispitanim studenticama kod kojih je utvrđen prosječan rang 222,26 (slika 26).

Slika 26. Ispitivanje preferencija studenata i studentica prema muškim klapama

Ispitivanjem je utvrđena prisutnost statistički značajno veće razine preferencija studenata prema muškim klapama u odnosu na studentice (Testna statistika = 2,09; P = 0,037) (tablica 7).

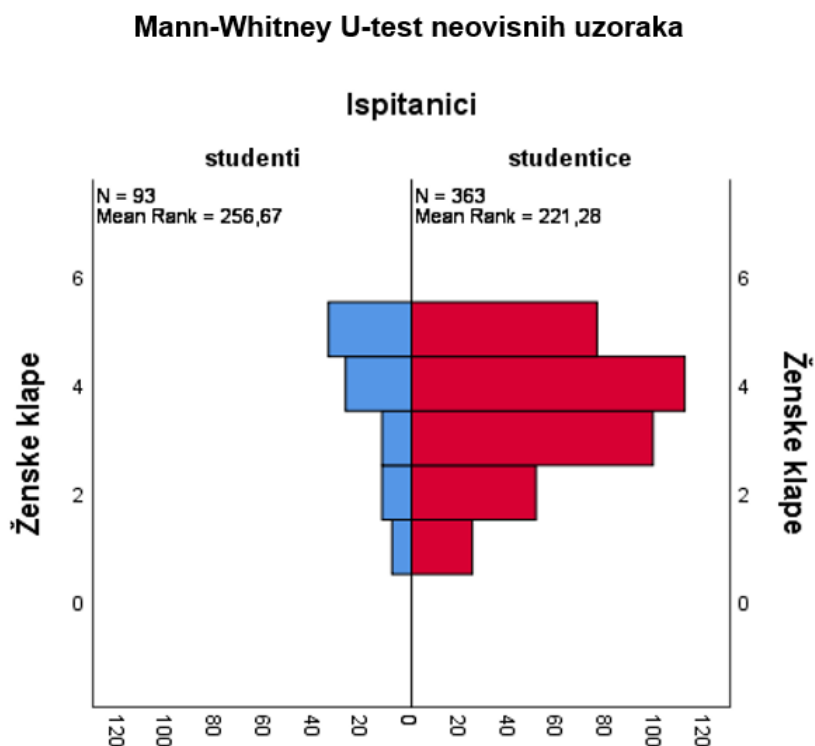
Tablica 7. Prikaz rezultata preferencija studenata i studentica prema muškim klapama

Sažetak Mann-Whitney U-testa neovisnih uzoraka

N	456
Mann-Whitney U	14616,000
Wilcoxon W	80682,000
Testna Statistika	14616,000
Standardna pogreška	1084,163
Standardizirana testna statistika	-2,088
Asimptotska značajnost (dvostrani test)	,037

b) Za ženske klapa

Prosječan rang preferencija ženskih klapa među ispitanim studentima je 256,67 te je za 35,39 bodova veći u odnosu na prosječnu rang vrijednost među ispitanim studenticama kod kojih je utvrđen prosječan rang 221,28 (slika 27).

Slika 27. Ispitivanje preferencija studenata i studentica prema ženskim klapama

Ispitivanjem je utvrđena prisutnost statistički značajno veće razine preferencija studenata prema ženskim klapama za razliku od studentica (Testna statistika = 2,38; P = 0,017) (tablica 8).

Tablica 8. Prikaz rezultata preferencija studenata i studentica prema ženskim klapama

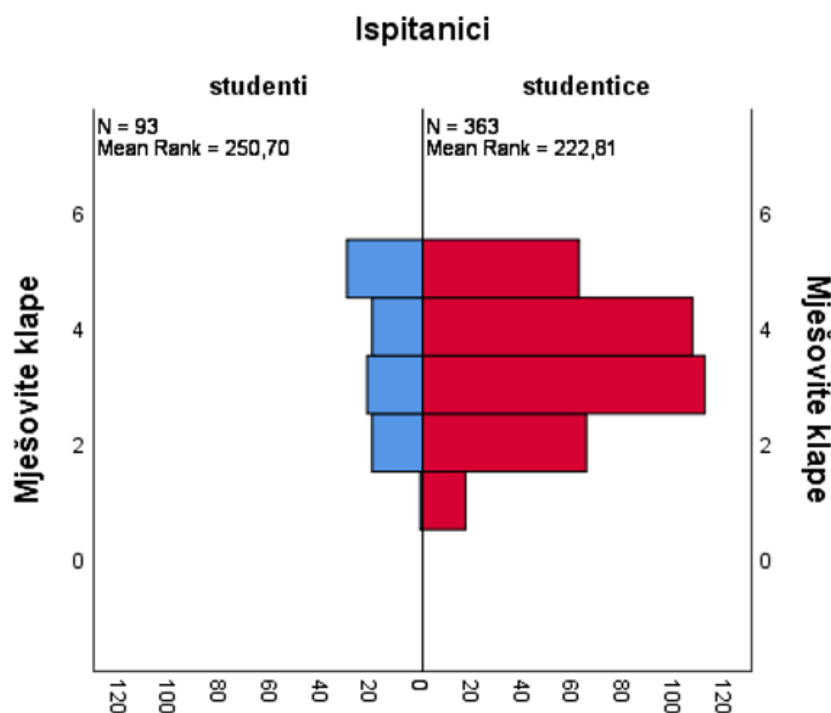
Sažetak Mann-Whitney U-testa neovisnih uzoraka

N	456
Mann-Whitney U	14260,000
Wilcoxon W	80326,000
Testna statistika	14260,000
Standardna pogreška	1099,444
Standardizirana testna statistika	-2,383
Asimptotska značajnost (dvostrani test)	0,017

c) Za mješovite klape

Prosječan rang preferencija mješovitih klapa među ispitanim studentima je 250,70 te je za 27,89 bodova veći u odnosu na prosječnu rang vrijednost među ispitanim studenticama kod kojih je utvrđen prosječan rang 222,81 (slika 28).

Mann-Whitney U-test neovisnih uzoraka

Slika 28. Ispitivanje preferencija studenata i studentica prema mješovitim klapama

Ispitivanjem nije utvrđena prisutnost statistički značajne razlike u razini preferencija studenata prema mješovitim klapama u odnosu na studentice (Testna statistika = 1,88; P = 0,060) (tablica 9).

Tablica 9. Prikaz rezultata preferencija studenata i studentica prema mješovitim klapama

Sažetak Mann-Whitney U-testa neovisnih uzoraka

N	456
Mann-Whitney U	14814,500
Wilcoxon W	80880,500
Testna statistika	14814,500
Standardna pogreška	1098,316
Standardizirana testna statistika	-1,880
Asimptotska značajnost (dvostrani,060 test)	

Nakon provedenoga istraživanja utvrđena je značajno viša razina preferencija muških i ženskih klapa kod studenata u odnosu na studentice, dok nije prisutna značajna razlika u preferenciji mješovitih klapa među studentima i studenticama te se hipoteza H2 odbacuje.

Zaključak

Brojni jezikoslovci bi riječ *glazba* ukratko definirali kao imenicu ženskoga roda jednine u nominativu, no ona je mnogo više od toga. Ona čini jedinstvenu odliku ljudskoga roda i ima neospornu ulogu u životu svakoga pojedinca, nezamislivo je dan provesti bez nje; ona svira kada smo doma ili pak u kupnji, kada smo sami ili u društvu prijatelja, može doprijeti do nas i u javnom prijevozu ako ju osoba u našoj neposrednoj blizini sluša i tomu slično.

Budući da živimo u vremenu globalizacije, svjedoci smo činjenice da se tradicijskoj glazbi, kao vrijednoj nematerijalnoj baštini, značajno mijenja položaj u društvu. Manje je mladih zainteresirano za narodne običaje, prošlost, kako se prije živjelo i radilo, na koji način se glazba stvarala i kako je ta glazba opstala. Stoga je vrlo važno djeci u što ranijoj dobi približiti tradicijske igre, dječje pjesmice i običaje u kojima mogu sudjelovati, jer, osim što uče o tradiciji zavičaja, one im pomažu u razvoju sluha, glasa, osjećaja za ritam te razvijanju empatije i druželjubivosti. Zbog svega navedenoga, tradicija treba pronaći svoje mjesto (i) u školi kako bi učenici poznavali tradiciju svojega zavičaja i razvijali ljubav prema domovini. Paralelno s tim nužno je učiti i o tradicijama, narodima i običajima drugih zavičaja i kultura svijeta kako bi ih znali prepoznati i razlikovati. Na oba načina kod učenika razvijamo interkulturalnu kompetentnost, nužno potrebnu u suvremenom društvu.

Klasko pjevanje kao aspekt kulturne nematerijalne baštine pod UNESCO-ovom zaštitom sinonim je za Dalmaciju i priobalje. Dalmatinska klaska pjesma dio je Dalmacije i obratno. Ona ne zahtijeva previše, dovoljan joj je jedan ugao odnosno kantun, terca, konoba i dobra volja. Ponekad je to i više nego dovoljno za usrećiti sve one koji vole klasku pjesmu – kako one koji ju pjevaju, tako i one koji ju slušaju. Središte svega toga je Omiš, grad koji svojim kaletama u jedinstvu mora i kamena neprestano prima i daje obilje bogatstva za klaski svijet.

Popularnost modernih klapa i medijska izloženost povukle su sa sobom neke klape kojima se povećao broj nastupa, a paralelno s tim približilo ih je i široj publici. Međutim, kako u svemu postoji nedostatak, postoji i u tome. Djelovanje modernih klapa odstupa od izvornosti, a riječ *klapa* sve se više rabi se kao instrument za promociju i povećanje opsega rada. Bilo kako bilo, ne smije se zaboraviti odakle je sve krenulo i gdje su nam korijeni.

U radu su se na uzorku od sto pedeset dvoje ispitanika ispitivale preferencije studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama te utjecaj spola prema istima. U tu svrhu izrađen je mrežni anketni upitnik koji je obuhvaćao opće podatke o ispitanicima te devet klaskih napjeva koje su studenti procjenjivali na Likertovoj skali od 1 do 5. Rezultati ukazuju na to da postoje razlike u preferencijama studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama (H1

je odbačena) te da postoje razlike u preferencijama studentica i studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama (H2 je odbačena). Ispitivanjem prve hipoteze studenti su pokazali veće preferencije prema muškim klapama u odnosu na ženske i mješovite klape, dok s druge strane ne postoji značajna razlika u preferencijama ženskih klapa naspram mješovitih klapa. Rezultati ispitivanja druge hipoteze ukazuju na to da studenti u odnosu na studentice više preferiraju muške i ženske klape, ali ne pokazuju razliku u preferencijama prema mješovitim klapama.

Literatura

- Babić, S., Finka, B., Moguš, M. (1994). *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Školska knjiga.
- Buble, N. (1981). *Rad folklornih grupa*. Split: Slobodna Dalmacija
- Buble, N. (1997). *Glazba kao dio života*. Split: Trogir: Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu, Matica hrvatska, Ogranak
- Buble, N. (1998). *Uvod u etnomuzikologiju*. Split: Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu
- Buble, N. (1999). *Dalmatinska klapska pjesma*. Omiš: Split: Centar za kulturu Omiš, Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu
- Ćaleta, J., (2011). *Mediterranski pjev*. Zagreb: Večernji list
- Dobrota, S. (2023). *Interkulturalizam u kontekstu suvremenoga glazbenog obrazovanja*. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet
- Ganza, H. (2017). *Festival dalmatinskih klapa Omiš: 1967 – 2016*. Omiš: Festival dalmatinskih klapa Omiš
- Ganza, H. (2021). *Fala ti, Bože, ča iša san ovin sviton*. Novi Vinodolski: Naklada Kvarner
- Geić, S. (2004). *Povratak iskonu*. Split: Trogir: Slobodna Dalmacija, Klapa Trogir
- Grgić, M. (2006). *Ljetopisi Festivala dalmatinskih klapa 1967. – 2006*. Omiš: Festival dalmatinskih klapa Omiš
- Grgić, M. (2009). *40 godina Omiškog festivala*. Omiš: Festival dalmatinskih klapa Omiš
- Ivančan, I. (1971). *Folklor i scena*. Zagreb: Prosvjetni sabor Hrvatske
- Marić, M. (2001). *Melodika urbane pučke pjesme*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka
- Milin-Ćurin, V. (2016). *Žene u klapskom pjevanju*. Split: Umjetnička akademija
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Narodne novine.
- Primorac, J. (2010). *Klapsko pjevanje u Hrvatskoj*. Doktorski rad. Zagreb, Filozofski fakultet.
- Vitez, Z. i sur. (2016). *Hrvatski običaji i druge tradicije*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Znanstveni radovi u časopisima:

- Buble, N. (1993). Prilog za budućnost Festivala dalmatinskih klapa u Omišu. *Bašćinski glasi: južnohrvatski etnomuzikološki godišnjak*, 2, 177 – 181.
- Ćaleta, J. (1997). Klapa u dijaspori. *Bašćinski glasi: južnohrvatski etnomuzikološki godišnjak*, 6, 71 – 91.

- Ćaleta, J. (2004). Klapsko pjevanje i ča-val. *Bašćinski glasi: južnohrvatski etnomuzikološki godišnjak*, 8, 225 – 248.
- Dobrota, S. (2001). Uloga umjetničke i narodne glazbe u životu mladoga čovjeka. *Hrvatska obzorja: časopis Ogranka Matice hrvatske Split*, 9, 177 – 184.
- Milin-Ćurin, V. (1994). Spontanost – bitno obilježje folklornosti. *Bašćinski glasi: južnohrvatski etnomuzikološki godišnjak*, 3, 217 – 235.
- Milin-Ćurin, V. (1996). Narodna glazba u općeobrazovnoj školi. *Bašćinski glasi: južnohrvatski etnomuzikološki godišnjak*, 5, 173 – 188.
- Milin-Ćurin, V. (2004). Dalmatinska klapska pjesma – projekt za osnovnu školu. *Tonovi: časopis glazbenih i plesnih pedagoga*, 19, 113 – 116.
- Žižić, I. (2007). Liturgijska glazba između očuvanja glazbene baštine i liturgijske prakse. *Crkva u svijetu*, 2, 306 – 329.

Mrežne stranice:

- Croatia Week (2020). *305th Sinjska Alka to be held on August 9 in Sinj*. croatiaweek.com/305th-sinjska-alka-to-be-held-on-august-9-in-sinj/ Pristupljeno 19. veljače 2024.
- Čović, B. (2024). *Sinjska alka*. Sinjska alka (visitsinj.hr) Pristupljeno 19. veljače 2024.
- Dnevnik.hr (2024). *Hrvatski dvorac na listi je najljepših u Europi, ali već godinama oko njega je crno grotlo: Posjetitelji su u čudu, a odgovorni imaju novo obećanje*. Hrvatski dvorac na listi je najljepših u Europi, ali već godinama oko njega je crno grotlo: Posjetitelji su u čudu, a odgovorni imaju novo obećanje (dnevnik.hr) Pristupljeno 15. veljače 2024.
- Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2012). *Klapsko pjevanje na listi UNESCO-a*. FDK Pristupljeno 6. ožujka 2024.
- Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2015). *Crkveno pučko pjevanje*. FDK Pristupljeno 5. ožujka 2024.
- Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2020). *Dalmatino, povišću pritrujena*. FDK Pristupljeno, 6. ožujka 2024.
- Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2022). *Upute za provedbu Smotre dječjih klapa Omiš*. Upute-za-provedbu-Smotre-djecjih-klapa-Omis-2022.pdf (azoo.hr) Pristupljeno 7. ožujka 2024.
- Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2023). *Program događanja na 57. FDK Omiš 2023*. FDK Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2023). *Tradicionalni koncert FDK u Lisinskom*. FDK Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Dječje klape*. FDK Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Festival – 1967*. FDK Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Festival – 1977*. FDK Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Festival – 2017*. FDK Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Klapa – Gusari s Neretve*. FDK Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Klapa Kaštel Kambelovac*. cambi-gallery-1.jpg (1200×800) (fdk.hr) Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Klapa Šufit*. FDK Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Muška klapa Sinj*. klapa-sinj-01.jpg (733×738) (fdk.hr) Preuzeto 7. ožujka 2024.

Festival Dalmatinskih klapa Omiš (2024). *Ženska klapa Zadranke*. zadranke-omis-1976-1.jpg (1200×685) (fdk.hr) Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Hrvatska enciklopedija (2024). *Arheologija*. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/arheologija> Pristupljeno 1. travnja 2024.

Hrvatska enciklopedija (2024). *Baština*. baština - Hrvatska enciklopedija Pristupljeno 14. veljače 2024.

Hrvatska enciklopedija (2024). *Glazba*. glazba - Hrvatska enciklopedija Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Hrvatska enciklopedija (2024). *Liturgijska glazba*. liturgijska glazba - Hrvatska enciklopedija Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Hrvatska enciklopedija (2024). *Tradicija*. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/tradicija> Pristupljeno 14. veljače 2024.

Hrvatska udruga muzikoterapeuta (2024). *Muzikoterapija*. Muzikoterapija | HUM (muzikoterapeuti.hr) Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Kofer-info (2021). *Ekomuzej Batana*. Ekomuzej batana - Kofer Pristupljeno 20. veljače 2024.

Kršćanska sadašnjost (2024). *Psalam 47 (46)*. Psalmi - 47. poglavlje (ks.hr) Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Leksikon Marina Držića (2024). *Luncijata (anuncijata ili blagovijest)*. LUNCIJATA (ANUNCIJATA ILI BLAGOVIJEST) (muzej-marindrzić.eu) Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2018). *Radnje koje prethode arheološkom istraživanju*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Radnje koje prethode arheološkom istraživanju (gov.hr) Pristupljeno 17. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2022). *Tradicijska pučka igra „Pljočkanje“ s područja Istre kao dio mreže i festivala tradicijskih igara Tocati upisana u registar dobrih praksa UNESCO-a*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Tradicijska pučka igra „Pljočkanje“ s područja Istre kao dio mreže i festivala tradicijskih igara Tocati upisana u Registar dobrih praksa UNESCO-a (gov.hr) Pristupljeno 20. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Arheološka kulturna baština. REVIZIJSKO ISKOPAVANJE- Crkvine.jpg (800×600)* (gov.hr) Pristupljeno 17. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Ekomuzej „Batana“*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Ekomuzej "Batana" (gov.hr) Pristupljeno 20. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Glazbeni izričaj ojkanje*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Glazbeni izričaj ojkanje (gov.hr) Pristupljeno 20. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Klapama povelja UNESCO-a, poluotoku Marjan zaštita*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Klapama povelja UNESCO-a, poluotoku Marjan zaštita (gov.hr) Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Nematerijalna dobra upisana na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Nematerijalna dobra upisana na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva (gov.hr) Pristupljeno 17. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Nepokretna kulturna baština*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Nepokretna kulturna baština (gov.hr) Pristupljeno 14. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Nepokretna kulturna dobra upisana na UNESCO-ov Popis svjetske baštine*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Nepokretna kulturna dobra upisana na UNESCO-ov Popis svjetske baštine (gov.hr) Pristupljeno 14. veljače 2024.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2024). *Religijski predmet*. Ravnateljstvo policije - Religijski predmet (gov.hr) Pristupljeno 15. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Tocati, zajednički program očuvanja tradicijskih igara i sportova – Tradicijska pučka igra pljočkanje*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Tocati, zajednički program očuvanja tradicijskih igara i sportova - Tradicijska pučka igra pljočkanje (gov.hr) Pristupljeno 20. veljače 2024.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (2024). *Vrste baštine*. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Vrste kulturne baštine (gov.hr) Pristupljeno 14. veljače 2024.

Morski.hr (2018). *Video iz 70-ih: Otkrivamo nepoznatog Olivera, klape, običaje i život Vela Luke*. VIDEO IZ 70-ih: Otkrivamo nepoznatog Olivera, klape, običaje i život Vela Luke Morski HR Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Općina Bibinje (2021). *Održan 40. Susret Raspivano Bibinje: klapski „olimpijci“ raspivali Bibinje*. ODRŽAN 40. SUSRET RASPIVANO BIBINJE; KLAPSKI 'OLIMPIJCI' RASPIVALI BIBINJE – Općina Bibinje Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Pavliša, Mija (2018). *Nema više besplatne šetnje uz jezero, Trakošćan uvodi ulaznice*. Nema više besplatne šetnje uz jezero, Trakošćan uvodi ulaznice – tportal Pristupljeno 15. veljače 2024.

Sinj.hr (2022). *Na 13. Festivalu klape Gospi Sinjskoj slavile klape iz Podstrane*. Na 13. Festivalu Klape Gospi Sinjskoj slavile klape iz Podstrane – Grad Sinj Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Total Croatia (2015). *UNESCO protected Ojkanje singing – Festival in Vrlika tomorrow*. UNESCO Protected Ojkanje Singing - Festival in Vrlika Tomorrow – Total Croatia (total-croatia-news.com) Pristupljeno 20. veljače 2024.

Travel Croatia Live (2024). *Katedrala sv. Jakova – razgledavanje Šibenika*. Katedrala sv. Jakova – razgledavanje Šibenika - Travel Croatia Live Pristupljeno 15. veljače 2024.

Turistička zajednica grada Šibenika (2024). *Katedrala sv. Jakova*. Katedrala sv. Jakova Visit Šibenik (sibenik-tourism.hr) Pristupljeno 15. veljače 2024.

Turistička zajednica općine Dugi Rat (2024). *Kulturno-umjetničko društvo „Dalmacija“*. Turistička zajednica općine Dugi Rat | Povijest (visitdugirat.eu) Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Turistička zajednica općine Nedelišće (2017). *Mamicina zetva*. Mamicina zetva – Turistička zajednica Općine Nedelišće (tz-nedelisce.hr) Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Vlada Republike Hrvatske (2006). *Otvoren Prvi susret klapa iz hrvatskog iseljništva u domovini*. Vlada Republike Hrvatske – Otvoren Prvi susret klapa iz hrvatskog iseljništva u domovini (gov.hr) Pristupljeno 5. ožujka 2024.

Zastupnički dom Hrvatskog državnog sabora (1999). *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*. Zagreb: Narodne novine https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html Pristupljeno 1. travnja 2024.

Sažetak

U radu su ispitane preferencije studenata prema klapskom pjevanju. Unutar istraživanja načinjen je mrežni anketni upitnik koji se sastojao od dvaju dijelova. Prvi dio bio je *Upitnik općih podataka*, a drugi dio pod nazivom *Preferencije studenata prema klapskim napjevima*. Upitnik se sastojao od devet klapskih napjeva sporoga, umjerenoga i brzoga tempa, u izvedbama muških, ženskih i mješovitih klapa. Istraživanje je provedeno na uzorku od sto pedeset dvoje studenata svih studijskih godina u Republici Hrvatskoj.

Dobiveni rezultati ukazuju na to da postoji razlika u preferencijama studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama tako što im se više sviđaju muške klape u odnosu na ženske klape i mješovite klape, ali ne pokazuju značajnu razliku u preferencijama ženskih klapa u odnosu na mješovite klape. Nadalje, rezultati ukazuju i na to da studenti više preferiraju muške i ženske klape u odnosu na studentice, no, ne pokazuju značajnu razliku u preferencijama prema mješovitim klapama.

Ključne riječi: baština, klapsko pjevanje, preferencije, tradicija

STUDNETS' PREFERENCES FOR KLAPA SINGING

Abstract

The paper examines students' preferences towards klapa singing. As part of the research, an online questionnaire consisting of two parts was created. The first part was the *Questionnaire of general data*, and the second part was entitled *Student preferences towards klapa singing*. The questionnaire consisted of nine klapa songs in slow, moderate, and fast tempo, in the performances of male, female and mixed klapas. The research was conducted on a sample of one hundred and fifty-two students of all study years in the Republic of Croatia.

The obtained results indicate that there is a difference in the preferences of the students towards male, female and mixed klapas; students prefer male klapas more than female klapas and mixed klapas, but they do not show a significant difference in the preferences of female klapas compared to mixed klapas. Furthermore, the results indicate that male students prefer male and female klapas more than female students, but do not show a significant difference in preferences for mixed klapas.

Keywords: inheritance, klapa singing, preferences, tradition

Prilozi

Popis slika

Slika 1. *Dvorac Trakošćan 2018.* – preuzeto s *Hrvatski dvorac na listi je najljepših u Europi, ali već godinama oko njega je crno grotlo: Posjetitelji su u čudu, a odgovorni imaju novo obećanje* (dnevnik.hr) Pristupljeno 15. veljače 2024., str. 4.

Slika 2. *Dvorac Trakošćan 2024.* – preuzeto s *Nema više besplatne šetnje uz jezero, Trakošćan uvodi ulaznice - tportal* Pristupljeno 15. veljače 2024., str. 4.

Slika 3. *Katedrala sv. Jakova, Šibenik* – Preuzeto s <https://travelcroatia.live/listing/katedrala-sv-jakova-razgledavanje-sibenika/> Pristupljeno 15. veljače 2024., str. 5.

Slika 4. *Kalež, 1400 godina* – Preuzeto s <https://policija.gov.hr/gradjani-detektivi/umjetnine/otudjene-i-nestale/religijski-predmet/218> Pristupljeno 15. veljače 2024., str. 6.

Slika 5. *Revizijsko iskopavanje u Crkvinama (Cista Velika)* – Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Arheološka kulturna baština (gov.hr) Pristupljeno 17. veljače 2024., str. 7.

Slika 6. *Sinjski alkari, 2020.* – Preuzeto s <https://www.croatiaweek.com/305th-sinjska-alka-to-be-held-on-august-9-in-sinj/> Pristupljeno 19. veljače 2024., str. 8.

Slika 7. *Alkarska povorka, 2015.* – Preuzeto s <https://www.visitsinj.hr/hr/vodic/dogadjanja-kroz-godinu/sinjska-alka> Pristupljeno 19. veljače 2024., str. 8.

Slika 8. *Ekomuzej Batana, Rovinj 2021.* – Preuzeto s <https://kofer.info/ekomuzej-batana/> Pristupljeno 20. veljače 2024., str. 9.

Slika 9. *Tradicijska pučka igra pljočkanje, 2022.* – Preuzeto s <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/kulturna-bastina/vrste-kulturne-bastine/nematerijalna-kulturna-bastina/tocati-zajednicki-program-ocuvanja-tradicijskih-igara-i-sportova-tradicijska-pucka-igra-pljockanje/23206> Pristupljeno 20. veljače 2024., str. 9.

Slika 10. *Glazbeni izričaj ojkanje, 2015.* – Preuzeto s <https://total-croatia-news.com/blog/vrlika/unesco-protected-ojkanje-singing-festival-in-vrlika-tomorrow/> Pristupljeno 20. veljače 2024., str. 10.

Slika 11. *Pjesma pri odmoru, Međimurje* – Preuzeto s Mamicina zetva – Turistička zajednica Općine Nedelišće (tz-nedelisce.hr) Pristupljeno 5. ožujka 2024., str. 12.

Slika 12. *KUD Dalmacija, Dugi Rat* – Preuzeto s <https://www.visitdugirat.eu/tradicija.html> Pristupljeno 5. ožujka 2024., str. 13.

Slika 13. *Klapa Hum, Vela Luka* – Preuzeto s <https://www.morski.hr/video-iz-1970-otkrivamo-nepoznatog-olivera-klape-obicaje-i-zivot-vela-luke/> Pristupljeno 5. ožujka 2024., str. 18.

Slika 14. *Klapa Šufit, Split* – Preuzeto s <https://fdk.hr/klapa/sufit/> Pristupljeno 5. ožujka 2024., str. 19.

Slika 15. *Klapa Cambi, Kaštel Kambelovac* – Preuzeto s <https://fdk.hr/wp-content/uploads/2021/11/cambi-gallery-1.jpg> Pristupljeno 5. ožujka 2024., str. 20.

Slika 16. *Ministrica kulture dr. sc. Andrea Zlatar Violačić i predsjednik Hrvatske udruge klapa Ante Tonko Podrug* – Preuzeto s <https://min-kulture.gov.hr/unesco-16291/dogadjanja/2007-2015/klapama-povelja-unesco-a-poluotoku-marjan-zastita-9999/9999> Pristupljeno 6. ožujka 2024., str. 23.

Slika 17. *Plakat prvoga Festivala dalmatinskih klapa u Omišu, 1967.* – Preuzeto s <https://fdk.hr/festival/1967/> Pristupljeno 6. ožujka 2024., str. 25.

Slika 18. *Klapa Gusari s Neretve, FDK 1967.* – Preuzeto s <https://fdk.hr/klapa/gusari-s-neretve/> Pristupljeno 6. ožujka 2024., str. 25.

Slika 19. *Ženska klapa Zadranke, Zadar* – Preuzeto s <https://fdk.hr/wp-content/uploads/2014/01/zadranke-omis-1976-1.jpg> Pristupljeno 7. ožujka 2024., str. 27.

Slika 20. *Klapa Sinj* – Preuzeto s <https://fdk.hr/wp-content/uploads/2021/11/klapa-sinj-01.jpg> Pristupljeno 7. ožujka 2024., str. 29.

Slika 21. *Ženska klapa Kurjože* – Preuzeto s Na 13. Festivalu Klape Gospi Sinjskoj slavile klape iz Podstrane - Grad Sinj Pristupljeno 7. ožujka 2024., str. 30.

Slika 22. *Klapa Stine iz Zagreba, Raspivano Bibinje 2021.* – Preuzeto s <http://bibinje.hr/odrzan-40-susret-raspivano-bibinje-klapski-olimpijci-raspivali-bibinje/> Pristupljeno 7. ožujka 2024., str. 31.

Slika 23. *Notni zapis U našeg Marina*, Preuzeto s Milin-Ćurin V. (1996, 178), str. 35.

Slika 24. *Primjer procjene napjeva u anketi*, str. 38.

Slika 25. *Razlika u preferencijama studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama*, str. 42.

Slika 26. *Ispitivanje preferencija studenata i studentica prema muškim klapama*, str. 45.

Slika 27. *Ispitivanje preferencija studenata i studentica prema ženskim klapama*, str. 46.

Slika 28. *Ispitivanje preferencija studenata i studentica prema mješovitim klapama*, str. 48.

Popis tablica

Tablica 1. Struktura uzorka ispitanika po spolu	37
Tablica 2. Usporedba preferencija ispitanika prema muškim, ženskim i mješovitim klapama	41
Tablica 3. Rezultati preferencija studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama ..	42
Tablica 4. Post hoc tablica preferencija	43
Tablica 5. Preferencije studentica prema muškim, ženskim i mješovitim klapama	44
Tablica 6. Preferencije studenata prema muškim, ženskim i mješovitim klapama	44
Tablica 7. Prikaz rezultata preferencija studenata i studentica prema muškim klapama	46
Tablica 8. Prikaz rezultata preferencija studenata i studentica prema ženskim klapama	47
Tablica 9. Prikaz rezultata preferencija studenata i studentica prema mješovitim klapama	48

Popis grafikona

Grafikon 1. Struktura uzorka ispitanika prema spolu	39
Grafikon 2. Struktura uzorka ispitanika prema prebivalištu	39
Grafikon 3. Struktura uzorka ispitanika prema fakultetu koji pohađaju.....	40
Grafikon 4. Struktura uzorka ispitanika prema godini studija.....	41

SVEUČILIŠTE U SPLITU FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja **Kristina Vučković**, kao pristupnica za stjecanje zvanja **sveučilišne magistre primarnoga obrazovanja**, izjavljujem da je ovaj **diplomski rad** rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 11. travnja 2024.

Potpis

K. Vučković

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Studentica: **Kristina Vučković**

Naslov rada: **Preferencije studenata prema klapskom pjevanju**

Znanstveno područje i polje: **Umjetničko područje, Glazbena umjetnost**

Vrsta rada: **Diplomski rad**

Mentor rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): **Marijo Krnić, doc. dr. sc., pred.**

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Snježana Dobrota, dr. sc., red. prof.

Marijo Krnić, doc. dr. sc., pred.

Daniela Petrušić, dr. sc., asis.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga ocjenskog rada (završnog diplomskog specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 11. travnja 2024.

Potpis studentice: _____
K. Vučković

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.